

УКРАЇНСЬКІ  
СПІВАНИК.









10

# НАША СЛАВА

## ЗБІРНИК ПІСЕНЬ

ПАТРІОТИЧНИХ, ПОЛІТИЧНИХ, ІСТОРИЧНИХ,  
КОЗАЦЬКИХ, СОКІЛЬСЬКИХ, СІЧОВИХ,  
СТРІЛЕЦЬКИХ.

ЗЛАДИВ

Львів. Бібліотека  
АН. УРСР

11.889.

АНТІН ГАПЯК.



31771

Роз. 228-10/14

ЛЬВІВ, 1917.

НАКЛАДОМ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА“.

ДРУКАРНЯ СТАВРОПИГІЙСЬКОГО ІНСТИТУТА  
під управою Ю. Сидорака.



W3(a=18u) - 631.0





НАША ДУМА, НАША ПІСНЯ  
НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ!  
ОТ ДЕ, ЛЮДИ, НАША СЛАВА,  
СЛАВА УКРАЇНИ!

Т. ШЕВЧЕНКО,

## НАРОДНИЙ ГИМН.

---

Ще не вмерла Україна і слава і воля!  
Ще нам, братя молодії, усміхне ся доля!  
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці!  
Запануєм і ми братя, у своїй сторонці.  
    Душу тіло ми положим за нашу свободу,  
    І покажем, що ми, братя, козацького роду!

---





## ПАТРІОТИЧНІ І ПОЛІТИЧНІ.

### 1.

Ще не вмерла Україна і слава і воля!  
Ще нам, братя молодії, усміхне ся доля!  
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці;  
Запануєм і ми братя, у своїй сторонці.  
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!  
І покажем, що ми, братя, козацького роду!

Наливайко, Залізник і Тарас Трясило  
Кличуть нас із за могил за сьвятеє діло.  
Ізгадаймо славу смерть лицарства-козацтва,  
Щоб не втратить марне нам свого юнацтва.  
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!  
І покажем, що ми, братя, козацького роду!

Ой, Богдане, Богдане, славний наш гетьмане!  
На щось віддав Україну Москалям поганим?!  
Щоб звернути її честь ляжем головами,  
Назовем ся України вірними синами!  
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!  
І покажем, що ми, братя, козацького роду!

Наші братя Славяне вже за зброю взялись,  
Не діжде ніхто, щоби ми позаду остались.  
Поєднаймося разом всі, братчики Славяне!  
Нехай гинуть вороги, най воля настане!  
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!  
покажем, що ми, братя, козацького роду!

## 2.

Не пора, не пора, не пора  
Москалеви й Ляхови служити!  
Довершилась України кривда стара,  
Нам пора для України жити!

Не пора, не пора, не пора  
За драпіжників лить свою кров  
І любити царя, що наш люд обдира,  
Для України наша любов.

Не пора, не пора, не пора  
В рідну хату вносити роздор,  
Най пропаде незгоди проклята мара!  
Під України єднаймося прапор!

Бо пора се великая єсть!  
У завзятій, важкій боротьбі  
Ми поляжем, щоб волю і щастє і честь  
Рідний краю здобути тобі.

## 3.

Ми гайдамаки, вічно однакі,  
Все проклинаєм пута і ярмо, —  
Йшли діди на муки, підуть і правнуки,  
За нарід всі жите своє дамо.

Доки сусіди нам людоді,  
Ми гайдамаки як були так є, —



Вже часи минули як ми шиї гнули,  
І кождий з нас за всіх жите дає.

Знай лютий враже, сотня поляже,  
Тисяч натомисть стане до борби, —  
І з кайдан недолі до життя на волі,  
Повстануть знов подоптані раби.

Наша присяга: правда, відвага,  
Пімста за кривди люта і страшна, —  
Бо ми гайдамаки, местники однакі,  
Що нам і смерть за правду не страшна...

#### 4.

Вперед, вперед, сини родини!  
Славутний день вже наступив.  
Супроти нашої країни  
Ворог злий прапор розпустив.  
Чи вам не чуть які по селах  
Усюди стони роздались?  
На наших крівних, невеселих  
Ворожі спіси піднялись.

До збруї громади!  
Ставаймо у ряди!  
Щоб вражою кровію  
Залити борозди.

Чого шука отся ватага  
Рабів обурених на вас?  
Кого зляка' її зневага?  
На кого пута ті? на нас!  
На нас, бездольні громадяни,  
Хотять той сором нанести,  
Щоб кинуть на нас знов кайдани  
Та під неволю підвести.

До збруї, громадо!  
Ставаймо у ряди,  
Щоб вражою кровію  
Залити борозди.

Нї, трепотїть ви, людоїди  
І ви, ганебні зрадники !  
Ось, вже помсти час надїйде  
Знайдуть ся на вас местники !  
Підіймуть ся і стар і молод,  
Не забракує юнаків, —  
Навіють на серце вам холод  
І потрощать вам всі кісточки.  
До збруї, громадо!  
Ставаймо у ряди,  
Щоб вражою кровію  
Залити борозди.

О ти сьвята любов родини,  
Ти нашу помсту уміцни !  
Волю нашої України,  
Єї честь ти відборони!  
Під нашим прапором побіда  
Хай з'явиться на поклик твій,  
На вічні потім на нас літа  
Свободи духом ти повій !  
До збруї, громадо!  
Ставаймо у ряди,  
Щоб вражою кровію  
Залити борозди.

## Б.

Коли Україна борбу розпочала  
За свої права за свободу  
То в народї зраду кацапня кнувала,  
Ширила в народї незгоду.  
О честь вам кацапські лайдаки  
За ваші рєздори шкідливі ;  
За зраду сухої діждетесь гиляки,  
Рублї не допоможуть цареві.

Наш народ не згине, побідити мусить  
І сам ме рядить в своїй хатї.



Всю гниль він кацапську здавить і придусить  
У бій Українці завзяті,  
А всіх Ефіяльтів в додатку  
За підлість, за зраду, за хулу  
Їх власнії діти пішлють на Камчатку,  
Щоби і сліду з них не було!

Є.

Гей-же до бою, братя, за волю,  
Гей-же з катами нашими на суд,  
Що нас осліпили,  
Кров народу пили!  
Прозрів, прозрів, прозрів вже нині люд.

Гей-же до бою, братя, за волю,  
З ворогом лютим час зробити лад!  
Вже ревуть гармати!  
Схамени ся, кате,  
Віддай, віддай Україну назад!

Ти зрабував ї, ти сплюндрував ї!  
Де були школи, будував тюрми,  
Гатив греблі-тами  
Нашими кістками.  
Невжеж, невжеж, невжеж не люде ми?

Де наша слава, слава крівава,  
Наші гетьмани, Січ і козаки?  
Все царі забрали,  
Все поруйнували,  
А ми-ж народ, народ, — не жебраки!

Хочемо волї, власної долї,  
Хочемо рідний розвивати квіт,

Хочемо просьвіти,  
Хочемо летіги,  
Як птах, як птах, як птах, в широкий сьвіт!

Гей-же до бою, братя, за волю,  
З ворогом лютим час зробити лад!  
Вже ревуть гармати,  
Схамени ся, кате,  
Віддай, віддай Україну назад!

## 7.

Шалійте, шалійте, скажені кати!  
Годуйте шпіонів, будуйте тюрми!  
До бою сто тисяч поборників стане,  
рвем, пірвем, пірвем ті кайдани!  
За правду, за волю, ми станемо враз,  
Ланци нї багнети не пострах на нас,  
Бо вольного духа не скути в кайдани,  
Біда, біда, біда вам, тирани!

Робітники духа! робітникам всім  
Ми руки подаймо, на бій їх ведім,  
Бо спільна усіх нас злучила недоля:  
І труд і піг і кров, — кнут, неволя!  
За правду, за волю, ми станемо враз,  
Ланци нї багнети не пострах на нас,  
Бо вольного духа не скути в кайдани,  
Біда, біда, біда вам, тирани!

Від краю до краю не громи гудуть,  
Робітників полки злучені ідуть,  
І поклик рокоче: вставайте, народи,  
Прийшла пора, пора, — день свободи!  
За правду, за волю, ми станемо враз,  
Ланци нї багнети не пострах на нас,  
Бо вольного духа не скути в кайдани,  
Біда, біда, біда вам, тирани!



Підвалини сьвіта валять ся старі,  
Поблїдли деспоти, дрожать опирі,  
Бо зоря свободи вже сходить яскрава!  
Для всїх, для всїх, для всїх рівні права!  
За правду, за волю і т. д.

І вольні народи, як добрі брати  
Полинуть до сонця, до щастя мети,  
Розкуєсь, двигнеть ся і наша родина;  
Одна, сильна, вільна Україна!  
За правду, за волю і т. д.

В.

Сьміло, други! Не теряйте  
Духа на страшную прю!  
Бідну країну спасайте,  
Честь і свободу свою!  
Як нам умерти прийдесть ся  
В сїрих казармах, тюрмах —  
Местник новий підійметь ся  
На наших збілїлих кістках!

Хай нас по тюрмах саджають,  
Хай нас пробують вогнем,  
Хай на Сибір засилають, —  
Ми всї тортури знесем!  
Як нам умерти прийдесть ся  
В сїрих казармах, тюрмах —  
Местник новий підійметь ся  
На наших збілїлих кістках!

З.

Кати навикли поливати  
Вкраїну кров'ю і слїзьми,  
Але як прийде день одплати, —  
Судити будемо їх ми!  
Судити будемо їх ми!

Хай росте, хай гримить вільний спів,  
Наш прапор плине понад трони,  
Він несе помсти грім, люду гнів,  
І вільний він сіє сів,  
А коліром увесь червоний:  
На йому кров робітників!  
На йому кров робітників!

Кати силкують ся кайдани  
Іще міцнішими зробить,  
Та з тюрм усіх — руїна стане,  
І тільки добре буде жить!  
І тільки добре буде жить!  
Хай росте, хай гримить і т. д.

Вже лад старий схитнувся і пада,  
Життя нове його змете, —  
Робитиме гуртом громада  
І все, що зробить, — спільне те!  
І все, що зробить, — спільне те!  
Хай росте, хай гримить і т. д.

Гей разом, браття, всі до бою,  
Щоб думка всіх одна вела!  
Де-ж найде хто такую зброю,  
Щоб вільний люд зломить могла?  
Щоб вільний люд зломить могла?  
Хай росте, хай гримить і т. д.

Тиранів геть із глитаями!  
• Хай згине рабський сьвіт старий!  
Сотворим вільними руками  
Нове життя і лад новий!  
Нове життя і лад новий!  
Хай росте, хай гримить і т. д.

## 10.

Ви жертвою в бою нерівнім лягли  
З любови до свого народу,  
Ви все віддали, що за його змогли,  
І щастє і честь і свободу.



Нераз ви конали в вязницях брудних,  
Свій суд беззаконний над вами  
Катюги судді вирікали, і ви  
На смерть волочили кайдани.

А деспот гуляє на учті гучній,  
Неспокій вином заливає,  
А грізні слова на двірцевій стіні  
Огниста рука розставляє:

— „Надійде ось час і повстане народ  
У силі могутній — свободі.  
Розкине усе, що гнітило його  
І скаже напасникам — годі!“

За вами, борців свіжий полк уже йде  
На смерть і погибель готовий!...  
Прощайте же, братя, ви чесно пройшли  
Велику дорогу любови...\*

## 11.

Не миритись милі братя,  
А боротись нині нам,  
Бо шаліє кат завзятий,  
Смерть голосить Русинам.

Гей! у бій ставаймо разом  
Грудь при груди до ряду!  
Кров, жите не жаль віддати  
За народ і вітчину.

Гей у „Січи“ товариство!  
Кличе сурма кошова,  
Най воскресне Запорозжів  
Давна слава та грімка.

---

\* Похоронний марш, яким революціонери в Росії проводять свого товариша на вічний спочинок.

Разом, братя під прапор наш,  
Най наш клич його веде;  
Тільки сьмілі пут не знають,  
Тільки сьмілих воля жде!

## 12.

Верховино, сьвітку ти наш,  
Гей, як у тебе тут мило!  
Як ігри вод пливе тут час  
Свобідно, шумно, весело:  
Ой нема то, краю, краю, над ту Верховину,  
Коби мені погуляти хоть одну годину.

З верха на верх, а з бору в бір,  
З легкою в серці думкою; —  
В чересі кріс, в руках топір,  
Бує легінь тобою:  
Черемоше. Черемоше, чиста твоя вода,  
Дівчинонько з Верховини, якаж твоя врода.

Літом цілим, би ніч, би день,  
Хлопці буяють тут наші;  
Свобідна тут вода, огонь,  
Достатком ліса і паші:  
Задудніли сіромахи в полонині чути,  
Як жеж тебе Верховино тяжко позабути.

Там пан не клав ланцухом меж,  
Чужий не станув стопою;  
Буйная тут землі одеж,  
Плекана піснев, росою:  
А я тее дівча люблю, що біле як гуся,  
Оно мене поцілує тільки оберну ся.

Не вабить нас баришів лєсть,  
Коби лиш порох та цівка:  
У Бога сьвіт, у людий честь,  
Та овець турма, сопівка!  
Вже нам більше не задзвонять дзвони в Коломиї,  
Вже нас більше не погонять зо стричком на шії.



Та коби пирс хребет із від  
Та медвідь шибнув лісами;  
Зав'яв юг, заграв Бескид,  
Черемош гукнув скалами:  
Ой на Куги дороженька, на Кути, на Кути,  
Бувай любко здоровенька, бо іду в рекрути.

Там то бrenить тримбіти звук,  
Щебече любо сопівка;  
А як звіря завис звук,  
В челюсти плюне му цівка.  
Як зашумигь коломийка, ватаг загуляє,  
Чорнобриву дівчиноньку кругом обертає.

### 13.

Родимий краю, село родиме!  
Вас я витаю місця родимі!  
Зелені ниви, ліси, могили!  
Щасливі з вами дні ми уплили!

Мала хатино, стріхо старенька,  
Мила родинно, нене рідненька!  
Вас повітати душа бажає,  
Потіхи більшої в світі не має!

І ти керничко, свідку любови!  
Витай сестричко, витай ми знову!  
Скажи ми правду, скажи святійшу,  
Чи я ще знайду любов давнійшу?

### 14.

Тихий Дунаю, зелений гаю,  
Бистро текучий, в хвилі ревучий,  
Вас я благаю, грудь облегчіте,  
Вість принесіте з рідного краю.

Місяцю ясний, зірки прекрасні,  
Божії очі з темної ночі,  
Вас я благаю, грудь облегчіте,  
Вість принесіте з рідного краю.

Орленьку сизий, соколе бистрий,  
Що в вік на воли, в завидній доли,  
Вас я благаю, грудь облегчіте,  
Вість принесіте з рідного краю.

15.

Я в чужині загибаю,  
По чужині блуджу;  
За своєю родиною  
Білим сьвітом нуджу.

Тут чужая сторононька,  
Та люди чужії,  
Не пристануть до серденька,  
Хоч і не лихії.

Най би які добрі були,  
Все не свої рідні:  
Я чужая чужениця  
Межи ними бідний!

Ой по саду, винограду  
Сумний похожаю,  
Із чужини до родини  
Гадки посилаю.

Ой милая родинонько,  
Чи мене згадаєш?  
Домовая сторононько,  
Як же ти ся маєш?

Всюди люди купочками  
А я сиротою;  
Всюди люди з іграшками  
А я зо слезою.

Нї з ким менї поплакати,  
Нї з ким потужити...  
Розступай ся синій Дунай,  
Хоть би ся втопити.



Журба мене гризе нині,  
Журба гризла вчора;  
Ой хто не був на чужині,  
Той не знає горя.

16.

Розвивай ся, ти високий дубе,  
Весна красна буде!  
Розпадуть ся пута віковії,  
Прокинуть ся люде.

Розпадуть ся пута віковії  
Тяжкії кайдани,  
Непобіджена злими ворогами  
Україна встане.

Встане славна мати Україна  
Щаслива і вільна,  
Від Кубані аж до Сяна річки  
Одна, нероздільна.

Щезнуть межі, що помежували  
Чужі між собою,  
Згорне мати до себе всі діти  
Теплою рукою.

Дітиж мої, діти нещасливі,  
Блудні сиротята,  
Годїж бо вам в сусід на услужі  
Свій вік коротати!

Піднімайтесь на святее діло,  
На щирую дружбу,  
Та щоби ви чесно послужили  
Для матери службу.

Чи щеж то ви мало наслужились  
Москві і Ляхови?  
Чи щеж то ви мало наточились  
Братерської крови?

Пора, діти, пора поглядіти  
Для власної хати,  
Щоб газдою а не слугою  
Перед сьвітом стати!

Розвивай ся, ти високий дубе  
Весна красна буде!  
Гей вставаймо, та єднаймо ся,  
Українські люде!

Єднаймо ся, братаймо ся  
В товариство чесне,  
Най братерством щирими трудами  
Вкраїна воскресне!

## 17.

Наша славна Україна,  
Наше щастє і наш рай!  
Чи на сьвітї є країна  
Ще милїйша за наш край?  
І в щасливі й злі години,  
Ми для неї живемо,  
На Вкраїні й для Вкраїни  
Будем жити, й помremo.

Нас не зможуть супостати  
Взяти в кайдани свої,  
Ми бороним наші хати,  
Наші тихії гаї,  
Не вмирає наша честь,  
Бо живе в нас сила жвава,  
Бо робітники в нас єсть.

Гей, хто хоче всїм свободи,  
Поеднаймось як брати!  
Сонцем правди, сьвітлом згоди,  
Боже, шлях наш осьвітї,  
Най забудеть ся недоля



І неслава давних літ,  
Щастє рівне й рівна воля  
Най засяють на весь сьвіт.

18.

Гей! там дїтвора руська йде!  
Гей на передї стяг несе,  
А краска стягу жовтий цьвіт  
На синім поли, як блакит!

А на прапорі тім скала,  
А під скалою видно льва,  
І клич, що грімко в бій зове:  
За Русь Вкраїну, хто живе!

Гей! як скала ся, ми тверді,  
Поляжем в бою, не в ярмі!  
Бо хоч слабі ще дїтваки,  
Терпіти вчили нас батьки.

Як льви підемо в боротьбу  
За України свободу!  
І присягаєм! „Не спічнем,  
Поки кайданів не порвем!“

19.

Хто живий уставай, меч на плуг прокувай,  
На Україну трубить Богдан!  
До борби, до борби кличе голос труби  
Люд встає від Кавказу по Сян!

Наш народ великан на Ляха, Москаля  
В бій піjde і поборе в борбі!  
Від Кавказу по Сян українська земля,  
Землю сю відберемо собі!

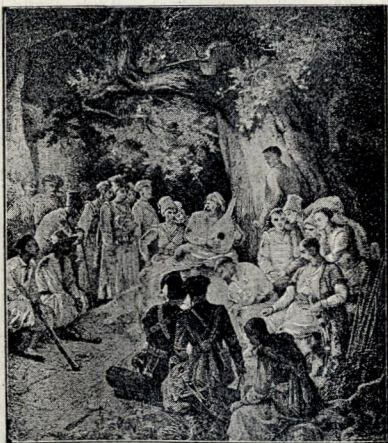
Від Кавказу по Сян лиш один буде Лан  
Його власником нарід цілий —  
Спільна праця і край, блисне воля і рай, —  
України вінець золотий.

20.

Боже великий єдиний, Русь Україну храни,  
Волі і сьвіту проміня, Ти єї осїни.  
Сьвітлом науки і знаня, нас дїтий просьвіти,  
В чистій любови до краю, Ти нас Боже зрости,  
Молимось Боже єдиний, Русь Україну храни,  
Всї свої ласки, щедроти, Ти на люд наш зверни  
Дай йому волю, дай йому долю,  
Дай доброго сьвіта, щастя, дай Боже народу  
І многая, многая літа!...

21.

Боже на землю нашу поглянь  
Ласкавим оком з висоти,  
В часї недолі і страждань  
Хтож нам допоможе як не Ти?







## ІСТОРИЧНІ.

### 1.

Гей на горі там женці жнуть ;  
А по під горою, долом, долиною  
[козаки йдуть.]

По переду Дорошенко :  
Веде своє військо, веде запорозьке хорошенько.

По середині пан хорунжий :  
Під ним кониченко, під ним вор оненький,  
[грає дужий.]

А по заду Сагайдачний ;  
Що проміняв жінку на тютюн та люльку, необачний!

Гей, верни ся Сагайдачний  
Возьми свою жінку, віддай тютюн-люльку, нео-  
[бачний !]

Мені з жінкою не возить ся ;  
А тютюн та люлька козаку в дорозі знадобить ся.

Гей, хто в лії, озови ся ;  
Та викрешем огню, запалимо люльку, не жури ся!

## 2.

Оу Морозе, Морозенку, ти преславний козаче!  
За тобою Морозенку, вся Україна плаче;  
Не так тая Україна, як те гордее військо; —  
Заплакала Морозиха йдучи рано на місто.

Здибали ю три козаки із замку ідучи:  
„Перестань, Морозихо, по сині тужити.  
Не плач, не плач, Морозихо, не плач, не жури ся.  
Ходи з нами, з козаками, мед вина напий ся“.

„Ой пийте ви здоровенькі, та коли вам петь ся,  
Коло моєї головоньки все лишенько веться.  
— Чого ж мені, мої братя, мед вино не петь ся;  
Ой десь то мій Морозенко та з Ляхами беть ся!“

Ой з за гори, з за крутої військо виступає,  
По сам перед Морозенко конем виграває;  
Схилив, склонив головоньку коню на гривоньку, —  
Біднаж моя головонька, чужа сторононька!

По під гору камінну покопані шанці,  
Ой зловили Морозенка в неділеньку в ранці,  
Ой зловили Морозенка, рученьки звязали,  
Ой, рученьки та звязали, до суду віддали.

Посадили Морозенка на жовтім пісочку,  
Зняли, зняли з Морозенка шовкову сорочку;  
Посадили Морозенка на крутій могилі,  
Поглядає Морозенко по всій Україні.

## 3.

Ой не гаразд, Запорожці, не гаразд вчинили,  
Степ широкий, край веселий, та занапастили!

Наступає чорна хмара і дощик із неба,  
Зруйновали Запороже а не було треба!

Ой чи гаразд, чи не гаразд, нічого робити,  
Добре буде Запорожцям і під Турком жити.





Катерино, вража дочко, щож ти учинила?  
Степ широкий, край веселий, та занапастила!

4.

Гей не знав козак, та не знав Супрун,  
Як славоньки добути;  
Гей, зібрав військо, славне запорожське,  
Тай пішов орду бити.

Гей, у суботу, проти неділеньки  
Супрун із ордою стяв ся,  
Гей, а в неділю, в обідну годину,  
Сам в неволю попав ся.

Ой, як почали превражі мурзакі  
Козака Супруна вязати,  
Гей, ой став козак, став Супрун  
Стиха — голос промовляти.

Гей, хоч виведіть, а хоч винесіть  
Мене на Савур могилу,  
Гей, нехай гляну — подявлю ся  
На свою я Україну.

Висока могила, широка долина,  
Сизокрил орел літає,  
Гей, стоїть військо, славне запорожське  
Та як мак процвітає.

Гей, ти козаче, козаче Супруне,  
А де твої голубі жупани?  
„Гей, мої жупани, повдягали хани  
Мене-ж закували в кайдани“.

Гей, ти козаче, козаче Супруне,  
А де твої воронії коні?  
„Гей, мої коні в хана на припоні  
Сам я молод у неволі“.

Гей, ти козаче, козаче Супруне,  
А де твої рушницї?  
„Гей, мої рушницї в хана у сьвітлицї  
Сам я молод у темницї“.

Б.

Ой шож бо то за вѳрон,  
Шо на морі кракає,  
Ой шож бо то за бурлака,  
Що всїх бурлак збирає?

Збирайте ся, панове молодцї  
Та все народ молодий,  
Тай підемо, панове молодцї,  
У той лїсок Лебедин.

Ой шож бо то, панове молодцї,  
Щось у хмаронцї гуде?  
Ой щось бо там, панове молодцї,  
За пригодонька буде.

Рости, рости а клен дерево,  
Рости в гору високо,  
Поховали пана отамана  
В сиру землю глибоко.

Рости, рости, а клен дерево,  
Рости в гору ще вище,  
Поховали пана отамана  
В сиру землю ще глибше.

В.

Де Дніпро наш котить хвилї, рве стгїмкї пороги,  
Там країна, все зелена, славний крґай розлогий.  
Там козацтво виростало, слави волї добувало.  
Україна, Україна, славний край козачий!



Там, де Чорне море грає, Бог, Дністер хвилюють,  
Де шляхами, де степами чумаки вандрують.  
Там за нарід і за віру нїс козак жите в офіру.  
Україна, Україна, славний край козачий!

Там була і Сїч лицарська, там були гетьмани,  
Їх затямив Дон і Кубань, тямлять їх лимани!  
Перед ними у Стамбулі крив ся Турок в Едикулї.  
Україна, Україна, славний край козачий.

І не стало Запорожа, вже нема гетьманів,  
Над степами України чути звук кайданів.  
І мов сонця цвітка в поли воскресеня жде і волї  
Україна, Україна, славний край козачий.

## 7.

Максим козак Залїзняк,  
Козак з Запорожа,  
Як виїхав на Вкраїну,  
Як повная рожа!

Зібрав війська сорок тисяч  
В місті Жаботинї,  
Обступили город Умань  
У одній годинї.

Обступили город Умань,  
Поробили шанці;  
Як вдарили з семи гармат  
У середу в ранці.

Як вдарили з семи гармат  
У середу в ранці,  
Накидали у годинї  
Ляхів повні шанці.

Не одна лядська вдова  
З города втікала;  
Не одна бідна мати  
Із дітьми прашалась.

8.

Гей Богдане, наш пане,  
Ти наш славний гетьмане!  
На щось Україну зруйнував,  
На щось Україну  
Москалеви дав!

Чи ти, батьку, тай не знав,  
Як Москаль нас обкрадав,  
Як він нашої нені,  
Нені Україні,  
В світі жити не давав.

Гей Богдане гетьмане,  
Та най дух твій повстане,  
Та найже він з нами,  
З нами молодцями,  
Мести бурею гряне!

Най лицарську громаду  
Скличе в полію на раду,  
Та най же він своєму  
Ворогови злomu  
Відплатить ся за зраду!

9.

Ой з за гори чорна хмара стала...  
То не хмара, — молоді гусари.  
То не хмара, — молоді гусари:  
Попереду ідуть генерали.

Попереду ідуть генерали,  
А за ними бють у барабани.  
А за ними бють у барабани:  
— Не журить ся, молоді гусари!

Ой як же нам, братя, не журить ся, —  
Посилає за Дунай цариця.



За Дунаєм тяжко-важко жити :  
Там не дають ні їсти, ні пити.

Там не дають ні їсти, ні пити, —  
Заставляють роботу робити.

Заставляють роботу робити :  
Тесаками сиру землю бити.

Шабельками канали копати...

Ой тут же нам, братя, помирати !...

Ой тут же нам, братя, помирати, —  
Не знати ме ні батько, ні мати.

## 10.

Зажурилась Україна, що нігде прожити,  
Гей, витоптала орда кіньми маленькії діти !  
Що малії витоптала, старих порубала,  
Середущих постягала, у полон загнала !  
Хто візьме її під руку при лихій годині,  
Розшарпали її землю на дві половині !  
Розсварили її діток на чотири части,  
Почорніла, помарніла з чужої напасти !

## 11.

Ой деж ваші, славні Запорожці  
Золоті пістолі ?

— Наші пістолі в царя на престолі  
А ми у неволі !

Ой деж ваші, славні Запорожці  
Золоті рушниці ?

— Наші рушниці в царя у столиці  
А ми й у темниці !

Ой деж ваше, славні Запорожці  
Хоробре лицарство ?

— Наше лицарство пропало для царства  
З темного коварства !

Ой деж ваша, славні Запорожці  
Та вольная воля?  
— Наша воля по тім боці моря  
Така наша доля!

12.

Ой ішли наші славні Запорожці  
Та понад Бугом рікою,  
Ой широкою та глибокою,  
Гей та понад лиманами.

Ой а вже наші славні Запорожці  
У великому жалю :  
Ой не знали та поклонить ся,  
Гей та котрому царю.

Ой уклонили ся тому турецькому,  
А що під їм добре жити,  
Тільки за одно та неприємно,  
Гей, що на свого брата бити.

Ой пише Москаль лист до кошового :  
„Ой ідіть до нас жити,  
Що оддам землю та по прежньому,  
Гей, по Дністер по границю“.

Ой брешеш, брешеш, превражий Москалю,  
Гей ти хочеш обманити ;  
Ой як підем у твою землю,  
Гей то будеш лоби голити.

Ой не бійте ся славні Запорожці,  
Та цього нічого,  
Щеж я в своєму білому царстві  
Гей та не зрадив нікого.

Гей ужеж тії славні Запорожці  
Та й невеселі стали,  
Ой облягли їх, облягли Москалі,  
Гей всіма сторонами.



Вражії пани, руські генерали,  
Єретичії сини,  
Край веселий, степ широкий  
Гей, тай занапали.

Ой тече річка та й невеличка,  
Та підливає кручі,  
Заплакали Запорожці,  
Гей та в Туреччину йдучи.

Летіла бомба з московського поля,  
Та посеред Січи впала:  
Ой хоч пропало славне Запорожжя,  
Гей, та не пропала слава!

### 13.

Ой з-за гори, з-за лимана  
Вітер повіває,  
Кругом Січі запорозькій  
Москаль облягає.

Облягає Москаль Січу  
Таборами стали,  
Вони свого генерала  
Три дні дожидали.

Шатнули ся по курінях  
Запасу шукати,  
А московська вся старшина  
Церкви обдирати.

Та беруть срібло, беруть злото,  
Ще й воскові свічі,  
Зостаєть ся пан кошовий  
З писарями в Січі.

„Ой устань Харку, устань батьку,  
Просять же нас люде,  
Як станемо на границі,  
По прежньому буде.

Як вийдемо на границю,  
Та впросим царицю,  
Щоб оддала степи вільні  
По прежню границю.“

— „Та не на те я, вражі сини,  
Москаля зібрала,  
Щоб степ добрий, край веселий  
Назад завертала.“

„Ой устань Харку, устань батьку,  
Щож ми наробили,  
Що степ добрий, край веселий  
Тай занапали!“

Та тече річка невеличка  
Зпід білої кручі,  
Заплакали Запорожці  
Від цариці йдучи.

Встає хмара з-за лимана,  
А другая з поля,  
Заплакала Україна:  
Така її доля.

## 14.

Вже більше літ двіста як козак в неволі  
Ходить понад берег, викликає долі:

„Гей вийди, вийди із води,  
Визволь мене серденько із біди“.

„Не вийду козаче, не вийду соколе,  
Хоть радам не вийду, бом сама в неволи  
Гей, у неволи у ярмі,  
Під московським каравулом у тюрмі.“

Мене молодую, козацькую долю  
Запродали в тяжку московську неволю,  
Гей у неволю, в кайдани,  
Нерозумний ти гетьмане Богдане.



Із ратищ козацьких серпи поробили,  
А списи, шаблюки в коси поломили.  
Деж наші коні соколи,  
Самі козаченьки як орли.

Коні ваші в плузі а козак за плугом.  
Аж вітер сумує вганяючи лугом.  
Гей ти, козаче, покинь плуг,  
Тай на коня і на волю в луг“.

## 15.

Ой став пугач на могилі,  
Тай крикнув він: „пу-гу!“  
Чи не дасть Біг козаченькам,  
Хоч тепер потугу.

І день і ніч війни ждемо,  
Поживи немає;  
Давно була Хмельниччина,  
Що вже й не згадаєм!

Ой колись ми воювали,  
Та більше не будем!  
Того щастя й тої долі  
І ввік не забудем!

## 16.

У містечку Богуславку  
Каньовського пана —  
Там гуляла Бондарівна,  
Як пишня пава.

Ой в містечку Богуславку  
Сидить дівок купка,  
Межи ними Бондарівна,  
Як сива голубка.

Прийшов до них пан Каньовський,  
Тай шапочку ізняв,  
Обійняв він Бондарівну  
Тай поцілував.

Ой не годен пан Каньовський  
Мене цілувати,  
Тільки годен пан Каньовський  
Мене роззувати.

Ой шепнули люди добрі  
Бондарівні тихо :  
„Тікай, тікай, Бондарівно,  
Буде тобі лихо.“

Ой тікала Бондарівна  
З високого мосту,  
Самаж вона хорошая,  
Хорошого росту.

Ой тікала Бондарівна  
Помежи домами,  
А за нею два жовнірі  
З голими шаблями.

Ой повели Бондарівну  
Помежи крамниці...  
Прицілив ся пан Каньовський  
З срібної рушниці.

„Ой чи хочеш, Бондарівно,  
Ізо мною жити?  
А чи волиш, Бондарівно,  
В сирій землі гнити?“

„Ой волю я, пан Каньовський,  
В сирій землі гнити  
Ніж з тобою по неволі  
На сїм сьвіті жити.“



Ой як тільки Бондарівна  
Та сєє сказала,  
Ой вистрілив пан Каньовський  
Бондарівна впала.

Ой вдарив ся старий Бондар,  
В стїну головою :  
„Дочко-ж моя, Бондарівно,  
Пропав я з тобою.“

Ой вдарили в усї дзвони,  
Музики заграли,  
А вже-ж дівку Бондарівну  
На віки сховали.

## 17.

Ой, пє Байда мед горілочку,  
Та не день, не два, анї одну нічку (2)

Прийшов до него цар турецький :  
Ой, щож ти робиш, Байдо молодецький ? (2)

Ой, пю, царю, мед-горілочку,  
Та не день, не два, та й не одну нічку.\* (2)

Покинь Байдо та байдувати,  
Сватай мою дочку, та йди царювати. (2)

Твоя дочка поганая,  
Гей, твоя віра, віра проклятая ! (2)

Ой, як крикне цар турецький,  
Та на свої слуги, слуги молодецькі: (2)

Возьміть Байду та звяжіте,  
Та й за ребро гаком, гаком зачепіте ! (2)

Взяли Байду, та звязали,  
Та й за ребро гаком, гаком зачіпали. (2)

Висить Байда на дубочку,  
Та не день, не два, та й не одну нічку. (2)

Прийшов до його цар турецький:  
Ой, щож ти бачиш, Байдо молодецький? (2)

Бачу я, царю, два дубочки,  
А на тих дубочках сидять голубочки. (2)

Позволь, царю, лучка зняти,  
Тобі на вечерю голубочка вбити. (2)

Ой, як стрельнув Байда з лука  
Та попав царя поміж самі вуха, (2)

А царицю в потилицю,  
А цареву дочку в саму головочку. (2)

„Тобі царю в землі гнити,  
Байді молодому мед-горілку пити!“ (2)

## 18.

Гомін, гомін по діброві,  
Туман поле покриває,  
Мати сина проганяє:  
Іди, сину, геть від мене,  
Нехай тебе орда візьме!

— Мене, мамо, орда знає,  
В чистім полі обіжджає.  
Іди, сину, геть від мене,  
Нехай тебе Турчин візьме!

— Мене, мамо, Турчин знає,  
Сріблом — злотом наділяє.  
Іди, сину, геть від мене,  
Нехай тебе Ляхи візьмуть!



— Мене, мамо, Ляхи знають,  
Пивом-медом наповають.  
Іди, сину, геть від мене,  
Нехай, тебе, Москаль візьме!

— Мене, мамо, Москаль знає,  
Жить до себе підмовляє.  
Вернись, сину, до домоньку,  
Змию тобі головоньку!

— Менї, мамо, змиють дощі,  
А розвіють буйні вітри,  
А розчешуть густі терни.

## 19.

Гей хвалив ся та козак Швачка,  
Під Білу ю Церкву ідучи:  
Гей, будем брати, та китайку драти,  
Та в онучах топтати.

Гей, казав єси, козак Бондаренко,  
А що славонька буде;  
Гей, будем брати, та поли драти  
Та плечі латати.

Гей на козаченьків, гей на молоденьких  
Та пригодонька спала,  
Гей що в середу, та в вечері  
Та усіх Москва побрала.

О побрали, тай попарували  
Усіх по два до купочки;  
Гей заглядають один на другого,  
Як сизі голубочки.

Ой побрали, тай попарували,  
Тай повезли возами, —  
Ой оглянем ся на ту Україну,  
Тай обіллем ся сльозами.

Ой забрали, тай попарували,  
Як тих голубів у парі,  
Гей засмутилась уся Україна  
Та як сонечко у хмарі.







## СТАНОВІ.

### а) КОЗАЦЬКІ.

#### 1.

Гей гук, мати, гук,  
Та де козаки

[пють  
І веселя та  
[дорі-  
[женька  
Куда вони  
[йдуть.

Куди вони йдуть,  
Там бори гудуть;  
Поперед себе вражих панів  
Облавою пруть.

Зібрались вони  
Під рясні дуби;  
Та й чекають атамана  
На раду собі.

Львів. Бібліотека  
АН. УРСР

Атаман іде  
Як голуб гуде;  
Та під білою та березою  
Головку кладе.

Атамане наш!  
Не дбаєш за нас;  
Бо, бач наше товариство  
Як розгартіяш?

Не сором тобі  
Покидати нас?  
І по дебрах сего ліса  
Блукати без нас?

2.

Засвистали козаченьки  
В похід з полуночи;  
Заплакала Марусенька  
Свої чорні очі.

„Не плач, не плач, Марусенько,  
Не плач не жури ся,  
А за свого миленького  
Богу помоли ся“.

Стоїть місяць над горою,  
Та сонця не має;  
Мати сина в дороженьку,  
Слезно провозає.

„Пращай милий, мій синочку!  
Та не забавляй ся!  
За чотири неділеньки  
До дому вертай ся!“

„Ой рад би я матусенько  
Скорійше вернуть ся —  
Та вже щось мій вороненький  
В воротах піткнув ся.

Ой Бог знає, коли вернусь,  
В якую годину;  
Приймиж мою Марусеньку  
За свою дитину!

Прийми єї матусенько  
Всі ми в Божій воли,  
Бо хто знає, чи жив вернусь  
Чи ляжу на поли?

Ой не плачте, не журіть ся  
В тугу не вдавайтесь,  
Заграв кінь мій вороненький  
Назад сподівайгесь“.



3.

Ой, у полі жито  
Копитами збито..  
Під білою березою  
Козаченька вбито.

Ой, убито, вбито  
Затягнено в жито,  
Червоною китайкою  
Личенько накрито.

Десь узялась мила,  
Голубонька сиза,  
Тай підняла китаєчку  
Тай заголосила.

Приходить другая,  
Та вже не така,  
Підняла китаєчку  
Тай поцілувала.

Приходить третая  
Із нової хати —  
Було-б тобі, вражий сину,  
Нас трох не кохати.

4.

Не жур мене, моя мати,  
Бо я й сам журю ся:  
Ой як вийду за ворота,  
Від вітру валю ся.

Осїдлаю кониченька,  
Коня вороного, —  
Нехай несе в чисте поле  
Мене молодого!

В чистім полію тирса шумить,  
Катран зеленіє,  
В чистім полію своїя воля,  
Що й серце німіє.

Ой зйду я на могилу,  
Гляну-подивлю ся..  
Як згадаю про ту волю,  
То й знов зажурю ся.

Про ту волю козацькую,  
Що була-минула,  
Тепер вона як дитина  
В повітку заснула...

Чи довго ще буде спати?  
Нема тих, що будять, —  
Зістали ся на сім світі  
Ті що світом нудять.

## Б.

Стоїть явір над водою,  
В воду похилив ся:  
На козака пригодонька  
Козак зажурив ся.

Не хили ся явороньку,  
Ти ще зелененький;  
Не жури ся козаченьку,  
Ти ще молоденький.

Не рад явір хилити ся —  
Вода корінь миє;  
Не рад козак журити ся —  
Та серденько ниє.

Ой поїхав в московщину  
Тай там десь загинув...



Свою милу Україну  
На віки покинув.

Казав собі насипати  
Високу могилу,  
Казав собі посадити  
В головах калину.

Будуть пташки прилітати  
Калиночку їсти,  
Будуть мені приносити  
З України вісти.

Є.



Ой запив козак, запив,  
Ой та запив, загуляв ся,  
А його кінь вороний  
Та на стані застояв ся.

„Ох і коню-ж мій, коню,  
Та ти, коню вороненький,  
Та коню ж мій вороненький,  
Товаришу мій вірненький!

Ой порадь мене, коню,  
Де ми будем ніч ночувати —  
Де ми будем ніч ночувати,  
Хто нам буде постіль слати?“

— „Переночуєм нічку  
У вишневому садочку.  
Переночуєм другу  
У темненькому луку.

Переночуєм третю  
В чистім степу, край дороги.  
Переночуєм третю  
В чистім степу, при дорозі,  
Та на лютому морозі.

7.

Козак пана не знав з віка,  
Він родив ся на степах;  
Став ся птахом з чоловіка,  
Бо зріс в кінських стременах.

Коли часом змучив ноги,  
Під медведем в снігу спав;  
То на кожний клик тревоги  
Сотню татар навязав.

Довге море, темні гущі,  
Чули голос: гура га!  
Коли рідні діти пущі  
Підлітали на врага.

У нас ворог не загостить,  
Нам ворогом цілий мир;  
Наша шабля не запостить  
А все має сьвіжий жир.

Ми не любим довго жити,  
Шаблі — сивий вус не знав;  
Нам найлучше так кінчити  
Як би лихий душу взяв.

8.

Пою коня при Дунаю,  
Тай думаю, тай думаю;  
Коню карий, коню сивий,  
Чом твій козак нещасливий.

І чому-ж бо я нещасний,  
Чим не козак, чим не красний;  
Чи мій палаш не острений,  
Що сьвіток мій засмучений.



Сьвіт хороший, сонце гріє,  
От заходить, вечере ;  
Нічка темна не видати,  
А я з кіньми мушу спати.

Спав я нічку, спав я другу,  
Годї знести серця тугу ;  
Гоя коню, гоя сивий,  
Будь ти хоч менї жичливий.

Занеси мя, де я знаю,  
Де калина в темнім гаю ;  
Там хатина малесенька,  
Там дівчина милесенька.

Вийди, вийди моя зоре,  
Вийди, вийди моя доле ;  
Коню карий, коню сивий ;  
Чи я й тепер нещасливий.

Є.

Серед поля широкого  
Дубець виростає ;  
Ой тим полем на воронім  
Молодець гуляє.

Віють вітри, віють буйні,  
Аж дуб похилив ся ;  
Скажи, скажи, козаченьку,  
Куди ти пустив ся ?

Чи ти їдеш в Туреччину,  
Христян визволяти,  
Чи ти їдеш на Вкраїну  
Волї добувати ?

Не піду я в Туреччину  
А на Україну :  
Від могили до могили  
Соколом полину.

Полину я, полину я —  
До могил приляжу,  
Батькам нашим всю тяженьку  
Недолю розкажу.

Розкажу я наше горе  
Наше лихолітє;  
Тепер, скажу, сердечнії,  
Поблагословіте!

Поблагословіть! погуляєм  
У чистому полі:  
Не чужої ми бажаєм,  
А своєї долі!

Не чужого ми бажаєм,  
А свого то права;  
Де полягла, там воскресне  
Наша руська слава!

## 10.

Гей козаче в ім'я Бога!  
Вже голосить в церкві звін:  
Кому милий дім, небога,  
За проклятим на здогін!  
Гей козаче на врага  
Гура га! гура га!

Тутка гори — а там став,  
Ступай, ступай куда хоч;  
Через воду можна в плав,  
Через гору перескоч!  
Далій хлопці на врага  
Гура га! гура га!

В низ ратища, очі в шлях!  
Нім западе мрачна ніч,  
Нім ворогів схопить страх,  
Ще уточить юхи січ.  
Далій, далій на врага  
Гура га! гура га!



Низом списи, низом списи,  
Бо вже танець ся начав;  
Пропадете чорні біси,  
Козак шаблю в руки взяв.  
Козак летить на врага  
Гура га! гура га!

11.

Розлили ся, круті береженьки,  
Гей, гей, гей! По роздолі.  
Гей, ви, хлопці, добрі молодці,  
Гей, гей, гей! Не журіть ся!

Та поїдем у чистеє поле,  
Гей, гей, гей! у Варшаву.  
Та наберем червоної китайки,  
Гей, гей, гей! Та й на славу!

Та щоб тая червона китайка,  
Гей, гей, гей! червоніла.  
Та щоб наша козацькая слава,  
Гей, гей, гей! Не змарніла!

12.

Ой біда, біда!  
Чайці небозі,  
Що вивела діток  
При битій дорозі!  
Киги! киги!  
Злетівши в гору,  
Прийшлось втопить ся  
В чорному морю!  
Киги!

Жито поспіло,  
Діло пріспіло!  
Прийдуть женці жати!  
Дігок забирати.

Киги! киги!

Злетівши в гору  
Прийшлось втопить ся  
В чорному морю!

Киги!

Ой, чайка вєть ся,  
Крилами бєть ся!  
Чого-ж їй лїтати?  
Чого-ж їй кричати?

Киги! киги!

Злетівши в гору,  
Прийшлось втопить ся  
В чорному морю!

Киги!

Як їй не кричати?  
Як їй не лїтати?  
Дітки маленькі,  
Она-ж їм мати!

Киги! киги!

Злетівши в гору,  
Прийшлось втопить ся  
В чорному морю!

Киги!

Ой діти, діти!  
Де вас подіти?  
Чи минї втопить ся?  
Чи з горя убить ся?

Киги! киги!

Злетівши в гору  
Прийшлось втопить ся  
В чорному морю!

Киги.



13.

Ой три літа, три неділі  
Минуло ся на Вкраїні,  
Як козака Турки вбили,  
Під явором положили.  
Під явором зелененьким,  
Лежить козак молоденький;  
Його тіло почорніло  
І від вітру пострупіло.  
Над ним коник зажурился,  
По коліна в землю вбив ся,  
Не стій коню надімною,  
Бачу-ж бо я щирість твою!  
Біжи степом та гаями,  
Долинами, байраками,  
До моєї родиноньки,  
До рідної дружиноньки!  
Ой вийде брат — понурить ся,  
Вийде мати — зажурить ся,  
Вийде мила — порадіє,  
Стане, гляне тай зомліє.  
А десь коню пана скинув,  
Кажі-ж коню, чи не згинув?  
Ой цить, мати, не жури ся,  
Вже-ж бо твій син оженив ся,  
Взяв він собі за жіночку  
Та крутую могилочку.

14.

Ой на горі огонь горить,  
А в долині козак лежить.  
Накрив очі китайкою,  
Заслугою козацькою.

Що в головах ворон краще,  
А в ніженьках коник плаче.  
„Та біжи, коню, дорогою,  
Степовою, широкою,

Щоб татари не піймали,  
Сїделечка не здіймали,  
Сїделечка золотого  
З тебе коня вороного.

Як прибіжиш під ворота,  
Стукни, грядни біля плота.  
Вийде сестра — рознуздає,  
Вийде мати — розлитає:  
— Ой коню мій вороненький,  
А деж мій син молоденький? —  
„Та не плач, мати, не жури ся,  
Та вже твій син оженив ся:  
Та взяв собі паняночку,  
В чистім полі земляночку“.

15.

Пливе човен, води повен  
Та й накрив ся листом.  
Ой не хвастай, дівчинонько,  
Червоним намистом!  
Червоним намистом!

Бо як вийдеш на вулицю  
Намисто порветь ся,  
А із тебе, моє серце,  
Вся челядь сьміє ся.  
Вся челядь сьміє ся.

Пливе човен, води повен,  
Та й накрив ся лубом.  
Ой не хвастай, козаченьку,  
Кучерявим чубом!  
Кучерявим чубом!

Бо як вийдеш на вулицю,  
Твій чуб розіветь ся,  
А із тебе, моє серце,



Вся челядь сьмієть ся!  
Вся челядь сьмієть ся!

Пливе човен, води повен  
Та все хлюп, хлюп, хлюп, хлюп!  
Іде козак до дівчини,  
Та все тюп, тюп, тюп тюп!  
Та все тюп, тюп, тюп, тюп!

16.

Ой краще, краще та чорненький ворон,  
Та у лузі над водою,  
Ой плаче, плаче молодий козак  
Над бідною головою.

Ой краще, краще та чорненький ворон,  
Сидячи на березі крутому,  
Ой плаче, плаче молодий козак  
На конику вороному.

Вороний коню! Грай ти підомною,  
Та розбий тугу мою;  
Ой розбий тугу по темному лугу  
Козакови молодому.

Ой їде козак та доріженькою,  
Слізеньками умиває ся:  
Десь моя ненька, десь моя старенька  
Та за мною побиває ся.

Ой згадай мене, моя стара ненько,  
Як сядеш у вечері їсти:  
Ой десь мій син на чужій сторонці,  
Та нема від него вісти.

17.

Гей, ну, хлопці, до зброї,  
На герць погуляти,  
Слави добувати,

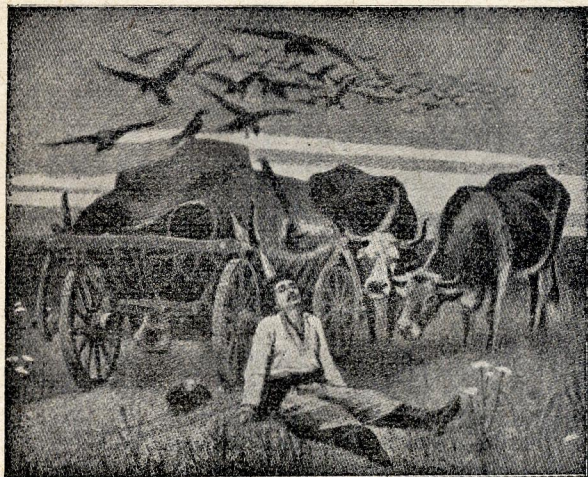
А чи пан, чи пропав,  
Двічі не вмирати,  
Гей, ну же, до зброї!

Нам поможе сьвятий Юрій,  
Козакам на славу,  
Турка звоювати,  
А чи пан, чи пропав,  
Двічі не вмирати,  
Гей, ну же, до зброї!

Гукнем разом з гаківниць,  
Та вдарим в гармати,  
Блисемо шаблями,  
А чи пан, чи пропав,  
Двічі не вмирати,  
Гей, ну же, до зброї!







### б) ЧУМАЦЬКІ.

#### 1.

Гуляв чумак на риночку  
Та й пив чумак горілочку,  
Пропив воли, пропив вози  
Пропив ярма, ще й занози, —  
Все своє добро!

Прокинув ся чумак в ранці  
Та поглянув у гаманці.  
Всі кишені вивертає,  
Аж там гроший вже немає —  
Ні за що гулять!

Ой піду я до шинкарки;  
„Всип, шинкарко, хоч з пів кварти!“  
Шинкарочка к чорту дметь ся,  
Ще й з чумаченька сьмієть ся,  
Набор не дає!

Скинув чумак жупанину:  
„Всип шинкарко четвертину!  
— „Ой не всиплю четвертину,  
Добудь гроший хоть з полтину,  
Тоді пий, гуляй.

Вийшов чумак на могилу,  
Станув, глянув у долину:  
Стоять воли, стоять вози,  
Висять ярма, ще й занози  
Не моє дсбро!

Ой піду я у Молдаву,  
Та сім год я погорюю;  
Ой сім год я погорюю,  
Воли й вози покуюю, —  
Впять буду чумак!

## 2.

Гей чумаче, чумаче!  
В тебе личко козаче;  
Чом не рано з Криму йдеш?  
Всіх чумаків не ведеш?

„Ой я рано з Криму йду,  
Всіх чумаків я веду,  
Нема лише одного,  
Брата мого рідного.

Він zostав ся у Криму,  
Брати соли на вагу —  
Зробила ся причина,  
Сіль головку прибила.

Шукав, його, не знайшов,  
Взяв заплату, тай пішов;  
Шукав, шукав, не знайшов  
Запряг воли тай пішов“. —

„Отамане батьку наш,  
Порадь тепер хоч ти нас,  
Що матимем робити,  
Ой чим волів кормити?“ —

„Ой ще, хлопці, не біда,  
Бо є в поли лобода:  
Косіть, ломіть лободу,  
Забувайте на біду!“



3.

Ой, не стели ся хрещатий барвінку  
Та по крутій горі;  
Гей не втішайгесь злиї вороженьки  
Та пригодонці моїй.

Бо моя пригода козацькая врода,  
Як та ранная роса;  
Що вітер повіє, сонечко пригріє,  
Роса на землю впаде.

Що вітер повіє, сонечко пригріє,  
Роса на землю впаде;  
Так моя неслава, людська поговірка  
Собі марно пропаде.

Наїхали жиди, жиди — арендарі  
Воли і вози забирають;  
Гей, беріть же ви всю худобоньку,  
Не маю вам що казать.

А як жив буду, то все те добуду:  
Воли і вози покуплю,  
Мережані ярма, тернові занози  
Я сам собі пороблю.

На людськую славу, на ту поговірку  
Ще не раз й у Крим схожу,  
Повні вози соли; повні мажі риби  
Ще до-дому привезу!

4.

Ой ходив чумак сім рік по Дону,  
Та не було пригодоньки ніколи йому.  
Ой їхав чумак з Криму до дому,  
Сталась йому пригодонька за всю дорогу...  
Сталась йому пригодонька не в-день а в-ночі:

Занедужав чумаченько з Криму їдучи.  
Занедужав чумаченько з Криму їдучи,  
При широкій доріженці воли пасучи.  
Ой упав чумак, упав та й лежить, —  
Ніхто в його не питає, що в його болить.  
Ой болить в його серце й голова —  
Помирає чумаченько, а роду нема!  
Прийшов до його отаман його,  
Бере його за рученьку, жалує його...  
„Огамане мій, жалуй же мене,  
Скидай кожух з мене та укрій мене;  
Бери мої воли, вози, поховай мене!  
Бери моє срібло, злато <sup>срібло</sup> поминай мене“.  
Ой скинув чумак свиту і кожух,  
Припадає к сирій землі, теплий зводе дух...  
Ой скинув чумак з себе і кафган:  
Воли мої половії, хто вам буде пан?“  
Та вдарили зразу у великій дзвін:  
Се-ж по тому чумакови, що ходить на Дін!  
Та вдарили зразу в дзвони уво всі:  
Се-ж по тому чумакови, що ходить по сіль!  
Ой ішли воли та в вісьмерику:  
Задзвонили в усі дзвони по тім чумаку!  
Ревнули воли у новім ярмі:  
Поховали чумаченька в чужій стороні;  
Ревнули воли, степом идучи:  
Поховали чумаченька з Криму идучи!

## 5.

Ой у поли два явори, третий зелененький,  
Та занедужав у дорозі чумак молоденький.  
Чумак молоденький.

Та занедужав у дорозі, прийшлось помирати:  
„Та прошу-ж, братця, всіх покірно, дайте ненці  
Давайте ненці знати. [знати.



Та прошу-ж, братця, всіх покірно, дайте неньці  
Та нехай вийде на границю чумака ховати. [знати,  
Чумака ховати“.

„Тай о цеж тобі, мій синочку, тяжке, важке життя,  
Що не шанував отця і неньку, такеж тобі пуття,  
Такеж тобі пуття“.

„Тай нагрни, ненько моя, високу могилу,  
Тай посади, ненько моя, червону калину,  
Червону калину.

Тай почепи, ненько моя, червону хустину,  
А щоб пішла вся слагонька, на всю Україну,  
На всю Україну“.

6.

Ой у полі криниченька —  
З неї вода протікає,  
Ой там чумака молоденький  
Сїрі воли напуває.

Воли ревуть, води не пють:  
В Крим доріженьку чують...  
Ой Бог знає, Бог відає,  
Де чумаченьки ночують.

Ой ночують чумаченьки  
В степу край дороги —  
Розпустили сїрі воли  
По зеленій діброві.

Ой умер чумака молоденький  
У неділеньку вранці, —  
Поховали та чумаченька  
Та в зеленім байраці:

Висипали над чумаком  
Та високу могилу;  
Посадили в головоньках  
Та червону калину.

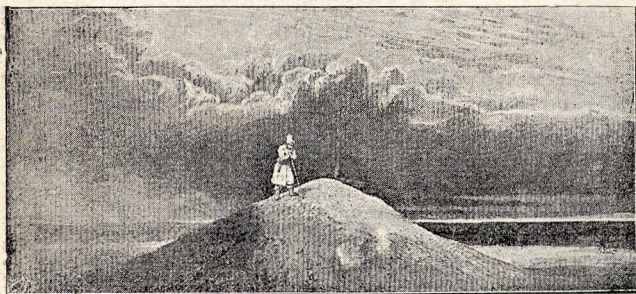
Прилетіла зазуленька,  
Та й сказала: „ку-ку!“  
— Подай, милий, подай, орле,  
Та хоч правую руку!

„Ой рад би я, моя мила,  
Обидві подати, —  
Та налягла сира земля,  
Що не можна підняти!“

## 7.

Ой по горах сніги лежать,  
По долинах води сходять,  
А по шляхах маки цвітуть  
Тож не маки червоненькі  
То чумаки молоденькі  
Битим шляхом у Крим ідуть.  
Гомін, гомін по діброві,  
Туман поле покриває,  
Мати сина прикликає:  
„Вернись, сину до домоньку  
Змий тобі головоньку!“  
„А змий, мамо, сама собі,  
Або моїй рідній сестрі;  
Мене змиють дрібні дощі,  
А розчешуть густі терни,  
А висушить ясне сонце,  
А розкуйдить буйний вітер!“  
Пішов чумака співаючи,  
Стара мати — ридаючи.





## БУРЛАЦЬКІ

### 1.

Ой наступила та чорна хмара,  
Став дощ накрапати, —  
Ой там збиралась бідна голота  
До корчми гулять.  
Пили горілку, пили наливку,  
Ще й мед будем пить,  
А хто з нас, братця, буде сміять ся.  
Того будем бить.  
Ой іде багач, ой іде дукач,  
Насьміхаєть ся:  
„Ой за що, за що вража голота  
Напиваєть ся?“  
Ой беруть дуку за чуб, за руку,  
Третий в шию бє:  
„Ой, не йди туди, превражий сину,  
Де голота пє!“  
Ой пішов дукач, ой пішов богач,  
Не оглядав ся:  
Він і третьому та заказував,  
Щоб не сьміяв ся.

### 2.

Журо-ж моя, журу,  
То то-с ми й журила,  
Шо-с мя й молодого  
З білих ніг звалила.

А я тії журі  
Та не піддаю ся,  
Піду до коршмоньки,  
Горівки наплю ся.

Прийшов я до коршми,  
Кинув на стіл шапку :  
Молода шинкарко.  
Дай горівки | квартиру :

Дай єдну, другу  
А потім третю.  
Як ся й поміркую,  
Випю четвертую.

Братя-ж мої братя,  
Горівонька пє ся,  
Коло мого серця  
Гадинонька вє ся.

Бо то та гадина  
Всьо поле злазила,  
Коло мого серця  
Гніздо си встелила.

Встелила си гніздо,  
Схоче й зимувати,  
Прийдєсь молодому  
З жалю умирати.

А й іди нетяго,  
А й іди до дому,  
Та звари вечеру  
Менї молодому !

Прийшов я до дому,  
Сьмітє по колїна.  
А моя нетяга  
Лежить як відміна.



Прийшов я до дому,  
Вечера при огни,  
А моя нетяга  
На постели стогне.

А вставай, нетяго,  
Давай обідати,  
Скоро по обіді  
Підем жито жати.

„Голова мя болить  
Та й в боку мя коле,  
Він віри не дає,  
Каже ми йти в поле“.

Ой мав я, нетяго,  
Воли і корови,  
Всьо пішло нетяго  
На тоті дохтори.

Ой мав я нетяго  
Стіжки й оборожки,  
Всьо пішло нетяго  
На тоті ворожки.

### З.

Стоїть коршма над болотом (2) Гей, гей!  
Та покрита околотом.  
Я би єї злотом побив,  
Та що я в ній гроший пропив.

Ішов бурлак й а з панщини,  
Та повернув до коршмини.  
Бурлак в коршмі напиває,  
Господиня нарікає.

Господиня нарікає,  
А господар усе лає,  
„Й устань дочко, устань мати,  
Дай бурлаку вечеряти!“

„Нема нічо вечеряти,  
„Такой лягай бурлак спати.  
До порога головами,  
Й а до стола тай ногами“.

Ой ще бурлак не вложив ся,  
Вже господар пробудив ся.  
„Ой час бурлак уставати,  
На долину воли гнати“.

Нї вмивав ся, нї вгортав ся,  
Немав ходак, не вбував ся.  
Немав ходак, не вбував ся,  
Немав паса, не впасав ся.

Ой ще до дня три години,  
Бурлак з воли на долині.  
Чорна хмара наступає,  
Дробен дощик покропляє.

Бурлак ніжки підношає,  
Свою матір споминає:  
„Мати-ж моя чорнобрива,  
На щось мене породила?“

Одногось мя сина мала,  
Бурлаком єсь мя назвала.  
Понад річкусь мя носила,  
Чомусь мене не втопила?“

#### 4.

Ой нема то так нікому,  
Як бурлаці молодому!  
Гей! гей!  
Як бурлаці молодому!

Бурлак робить, заробляє,  
Піт му очи задиває.  
Гей! гей!  
Піт му очи заливає.



Заросив ся, забродив ся,  
Де ти бурлак волочив ся!

Гей! гей!

Де ти бурлак волочив ся!

Яром, яром за товаром,  
А лугами за волами.

Гей! гей!

А лугами за волами.

Прийшов бурлак та до хати:

„Дай хозяйко вечеряти!“

Гей! гей!

Дай хозяйко вечеряти.

Нї палила, нї топила,  
Вечеряти не варила;

Гей! гей!

Вечеряти не варила.

Лягай бурлак і так спати,  
Бо нема що вечеряти.

Гей! гей!

Бо нема що вечеряти.

Ще й бурлака не послав ся;

А хозяйн вже проспав ся.

Гей! гей!

А хозяйн вже проспав ся.

Вставай бурлак, годї спати;

Пора воли у степ гнати.

Гей! гей!

Пора воли у степ гнати!

Встав бурлака зашатав ся;

Нема чобіг — не взував ся.

Гей! гей!

Нема чобіг, не взував ся.

Нема свити — не вдягав ся,  
За волами поспішав ся.

Гей! гей!

За волами поспішав ся.

Пішов яром за товаром  
А лугами за волами.

Гей! гей!

А лугами за волами.

## 5.

Забіліли сніги, заболіло тіло,  
Ще й головонька!  
Ніхто не заплаче по білому тілу,  
По бурлацькому:  
Ні отець, ні мати, ні брат, ні сестриця,  
Ні жона його;  
А тільки й заплаче по білому тілу  
Товариш його.

— Прости-ж мене, брате, вірний товаришу  
Може я й умру!

Зроби-ж мені, брате, вірний товаришу,  
З клен-дерева труну;  
Поховай мене, брате, вірний товаришу,  
У вишневім саду,  
У вішневім садочку, на жовтім пісочку,  
Під рябиною.

Рости, рости, дерево, тонке та високе,  
Кучерявее!

Та розпусти гілля з верху до коріння,  
Лист до долоньку!

Укрий моє тіло бурлацькеє біле,  
Ще й головоньку!

Та щоб моє тіло бурлацькеє, біле,  
Та й не чорніло,

Од ясного сонця, од буйного вітру  
Та й не марніло! —



6.

Ой не шуми, луже, дібровою дуже :  
Не завдавай серцю жалю, що як в чужім краю  
Ой я в чужім краю, як на пожарині:  
Ніхто мене не пригорне при лихій годині.  
Ой роблю я, роблю, робота нї за що,  
Люде кажуть і говорять: „сирота ледащо !  
Сирота ледащо, не хоче робити!  
Ой оддати вража сина у військо служити!“  
Сирота втомив ся, на тин похилив ся,  
Люде кажуть і говорять: „він мабуть упив ся!“  
Ой піду я, піду на гору крутую,  
Ой стану-ж я, подивлю ся на річку биструю !  
Ой річенька бистренькая, на її дивлю ся,  
Такі мене думки беруть — піду утоплю ся.  
Не топи ся, козаченьку: марне душу згубиш, —  
Треба з нею в світі жити, хоч її не любиш.

7.

Ой, бре море, бре !  
Сип, шинкарко, ще:  
Є у мене та рідний батько, —  
Викупить мене.

Ось і батько йде,  
Гроший не несе,  
О тепер же я, та шинкарочко,  
Засїв у тебе.

Ой, бре море, бре!  
Сип, шинкарко, ще:  
Є у мене та рідна мати —  
Викупить мене.

Ось і мати йде,  
Гроший не несе,  
О тепер же я, та шинкарочко,  
Засїв у тебе.

Ой, бре море, бре!  
Сип, шинкарко, ще:  
Є у мене мила чорнобрива,  
Викупить мене!

Ось і мила йде,  
Грошики несе,  
Ой тепер же я, шинкарочко,  
Піду від тебе.







## г) ОПРИШКІВСЬКІ.

### 1.

Гей братя опришки !  
[долійте горівки !  
До ватри прикиньте  
[ще дров ;  
Настрійте ми горло  
[голосом сопівки,  
А я вам сьпівати  
[готов.

Безпечиі ми, поки земленька зелена  
І листем вкриває ся ліс ;  
По гушах сплетених, за соснов зваленов  
Там певно не знайде нас біс.

Як птицям небесним, так в скалах нам діри,  
Спимо там спокійно до звїзд ;  
Як сумрак надїйде на людий, на зьвіри,  
Ми з наших вилазимо гнізд.

Тютюну принесем з угорської границі,  
Дігнати нас трудно конем ;  
Одежі дістанем в жидівській крамниці,  
А жида до дверні прибєм.

Веселїм ся братя, доки єще можем,  
Не довго нам жити дадуть ;  
Як сніги упадуть, головов наложим,  
Не будем сьпівати вже тут.

2.

Ой по-під гай зелененький (2), ходить Добуш  
[молоденький.

На ніженьку налягає, топірцем ся підпирає, тай на  
[хлопці накликає:

Ой ви хлопці, ви молодці, а сходіть ся разом  
[д'купці,

Бо будемо раду мати, де підемо розбивати,  
Щоби Кути не минути, до Косова повернути.

Тепер, хлопці, ідім спати, бо маємо рано встати;  
Та вставайте всі раненько, убирайте ся борзенько  
У постолі шкірянії, у волоки шовковії.

Разом, хлопці, разом бігом, западають стежки  
[снігом.

Ходіт, хлопці, ба й за мною, та й у гору і скалою,  
Бо зайдемо та до Дзвінки, до Штефанової жінки.

„Ой, Добушу, ти пане наш, там пригода буде на  
[нас!

„Ви на мене не вважайте, по дві кулі набивайте!  
Станьте хлопці, під ворота, а я піду під віконце,

[ци спит моє любе серце.

„Ци спиш, серце, та ци чуєш, ци Добуша за-  
[ночуєш?“

„Ой, я не спю, та все чую, бо вечероньку готую.

„Ци спиш, серце, та ци чуєш, ой, ци сама ти  
[ночуєш?

„Ой, я не спю, та все чую, розбійника не зночую.

А ШтеФана нема дома, ще вечера не готова;

Буде вона дуже пильна, всьому сьвіту буде дивна.

„Ци будеш ми отворяти, ци кажеш сї добувати!

„Не кажу сї добувати і не піду отворяти.“

„Пусти, суко, враз до хати, щоб дверей не ви-  
[валяти!“

„В мене двері тисовії, в мене замки стальовії.“

„Не допоможут замки твої, як підложу плечі свої.“

„Сім літ сили закохати, мої двері вилупати!“

Взяв ся Добуш добувати, взяли замки відлітати.

Ой лиш двері та підхилив, а вже Дзвінка з пода  
[стрілив, Добушеви в серце вцілив!



Не так в серце, в праве плече, а з лівого кровця  
[гече!

„Ой, ти гицлю, ти Дзвінчуку, тось ти мя з'їв  
[через суку!

„Треба було не гуляти суцї правди не казати.  
Бо у суки тільки віри, як на бистрій водї піни.“

„Ой Добушу, Добущуку, чомусь не вбив тоту  
[суку?“

„Як же я ї убити мав, коли я ї вірне кохав“.

„Ой, Добушу, ти пане наш, велика пригода на нас :  
Ой куди ми не бували, та ми зради не видали,  
А ту зрада ба й над нами, молодими легинями!“  
Ой, ви хлопці, ой ви мої, возьміт мене з хати тої;  
Возьміт мене на топори. занесїт мя в Чорну Гору.  
В Чорну Гору занесїт мя, на дрібний мак посї-  
[чіт мя,

Най ся Ляхи не збиткуют, моє тіло не чвертуют.  
Сріблом-злотом поділіт ся, а самі вже розходїт ся,  
Але не йдіг розбивати, людську кровцю проли-  
[вати.

Людська кровця не водиця, проливати не го-  
дить ся.“

Впали Ляхи, всіх забрали, назад руки повязали,  
[до коней поприпинали.

„Ой, Добушу, ти пане наш, велика пригода на  
[нас!

Де-ж ми будем зимувати, та й літечко літувати?“  
В Станїславї на риночку, в тяжких дибах, в зелї-  
[зочку:

Там будете ночувати, будут Нїмці тіло драти.

### З.

Повернув ся я з Сибіру,

Та не маю долї:

Хоч, здаєть ся, не в кайданах, }

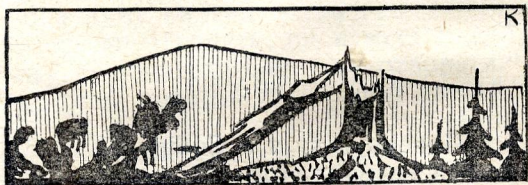
А всеж нема волї.

Маю жінку, маю діти,

Та я їх не бачу...

2.

Як згадаю про їх долю, } 2.  
Сам гірко заплачу.  
Зібрав собі славних хлопців, —  
Щож кому до того?  
Засідаєм при дорозі } 2.  
Ждать подорожнього.  
Чи хто їде, чи хто їде,  
Так час нудно ждати,  
Що не маю пристанища, } 2.  
А ні своїй хати.  
Асесори, ісправники  
За мною ганяють.  
Вони людей більше вбили, } 2.  
Ніж я гріхів маю.  
Зовуть мене розбійником  
Кажуть, — розбиваю.  
Щеж нікого я не вбив, } 2.  
Бо сам душу маю.  
З багатого хоть я візьму,  
Убогому даю.  
А так гроші поділивши, } 2.  
Гріха я не маю.  
За Сибіром сонце сходить,  
Хлопці не зівайте:  
Ви на мене Кармелюка } 2.  
Всю надію майте!





## д) ПОБУТОВІ.

### 1.

Чорна ріля ізорана, гей, гей!

Чорна ріля ізорана

І кулями засіяна, гей! гей!

І кулями засіяна.

Білим тілом зволочена, гей, гей!

Білим тілом зволочена

І кровію сполочена, гей, гей!

І кровію сполочена.

Вітер віє по долині, гей, гей!

Вітер віє по долині,

Лежить жовняр на могилі, гей, гей!

Лежить жовняр на могилі.

Ані трумни, ані ями, гей, гей!

Ані трумни, ані ями,

Ані батька, ані мами, гей, гей!

Ані батька, ані мами.

Ані кому задзвонити, гей, гей!

Ані кому задзвонити,

Китайкою очі вкрити, гей, гей!

Китайкою очі вкрити.

Дзвонять коні копитами, гей, гей!

Дзвонять коні копитами,

Товариші острогами, гей, гей!

Товариші острогами.

Летить ворон з чужих сторін, гей, гей!

Летить ворон усідає,

Йому очі вибирає, гей, гей!

Йому очі випиває.

### 2.

Ми в луг підем всі з косами

І як станем в ряд,

Луг устелить ся травами  
Скошений під лад;  
Кождий з нас тугій легинь,  
А всі разом як один.

Як нам коси затупіють,  
Поклепцем клепцем;  
Руки наші не омліють,  
Скосим луг бігцем;  
І аж тоді відпічнем  
Як травицю всю зігнем.

Єсть куда гуляти к волі,  
Батько наш Трохим;  
Дасть нам хліба, дасть нам соли,  
З косами за ним;  
А як вийде Оля к нам,  
Скаже: Слава легилям.

### З.

Ой ізза гори, та буйний вітер віє —  
Ой там удівонька та пшениченьку сіє.

Ой посіявши стала волочити,  
А заволочивши стала Бога просити:

Ой уроди, Боже, та пшениченьку яру —  
На вдовиних діток та на вдовину славу.

Ой ще удівонька та до дому не дійшла,  
А вже кажуть люди, що пшениченька зійшла.

Ой ще удівонька та на лаву не сіла,  
А вже кажуть люди, що пшениця поспіла.

Ой горе мені та діточки з вами,  
Гей та що не має та хозяїна над вами!



Мати наша, мати, не жури ся нами,  
Ми повиростаєм тай розійдемо ся.

Ой буде нас, мати, по горах, по долинах,  
Ой буде нас, мати, по чужих країнах.

4.

Кажуть люди, щом щаслива, нічим не журю ся,  
А не знають, що я нераз слезами залью ся,  
Нещаслива вродилам ся, нещаслива згину,  
Мене мати породила в такую годину.

Весно моя, весняночко, усім несеш дари,  
Тільки мені, нещасливій, жадної поради,  
Плинуть мої дні за днями і лігонька за літами,  
А я щастя не зазнала, жаль мені за вами!

Перші літа минули ся, я їх не числила,  
Бо кождая годинонька була мені мила.  
Літа-ж мої молодії, літа молоденькі!  
Маєте будь нещасливі, будьте коротенькі.

Чом ти мене, моя мати, в зілю не купала?  
Чом ти мене, моя мати, на смерть не зальляла?  
Мещаслива вродилам ся, нещаслива згину;  
Мене-ж мати породила в такую годину.

Чом ти мене, моя мати, в церкву не носила?  
Що ти мені у Господа долі не впросила?  
— В церкву тя носила, доню, Богу молила ся;  
Така-ж тобі, моя доню, доля судила ся,

5.

Стоїть гора високая,  
По-п д горою гай,  
Зелений тай густесенький,  
Неначе справді рай.

Під гаєм в'єть ся річенька,  
Як скло вода блищить.  
Долиною зеленою  
Кудись вона біжить.  
Край берега у затишку  
Привязані човни,  
А три верби схилили ся,  
Мов журять ся вони,  
Що пройде любе лігечко,  
Повіють холода,  
Осиплеть ся з них листячко —  
І понесе вода.  
Журю ся й я над річкою..  
Біжить вона, шумить  
А в мене чуле серденько  
І млїє і болить.  
Стоїть гора високая,  
Зелений гай шумить,  
Співають пташки голосно  
І річенька блищить....  
Як хороше, як весело  
На білім світі жить!....  
Чого-ж у мене серденько  
І млїє, і болить?  
Болить воно та журить ся,  
Що вернеть ся весна,  
А молодість.... не вернеть ся,  
Не вернеть ся вона.

Є.

Ой, вербо, вербо та кучерява!  
Хтож тобі, вербо, кучері звив?  
Хто тобі, вербо, кучері звив?  
Хто тобі, вербо, корінь обмив?

Звила кучері густа лоза,  
Обмила корінь бистра вода..  
Ой, кажуть люди, мій муж не п'є;  
Він що вечера із коршми йде!



Ой, пропив же коня вороного,  
Посилає мене по другого...  
Посилає мене по другого:  
Вибирай же ти знов вороного!...

Вибирай же ти знов вороного, —  
Викупляй же мене, молодого!  
Ой не раз і не два викупляла:  
Шовкові платки заставляла...

Шовкові платки заставляла  
Та з шиночка його викупляла...  
Із шиночка його викупляла,  
А віконечком утікала...  
А віконечком утікала,  
В зеленім саді ночувала...

У зеленім саді ночувала,  
З соловієчками розмовляла:  
Соловієчки малисенькі, —  
А в мене сльози дрібнесенькі..

Соловієчки: тьох, тьох, та тьох!  
А в мене сльози як той горох...  
А зазуленьки: ку-ку, ку-ку!  
Ой, за щож же я терплю муку?

## 7.

Зажурила ся (2) бідная удовонька,  
Що не скошена, не згромаджена зелена отавонька.

Наймила вна си (2) косариків чотири,  
Щоби скосили тай згромадили всі гори тай долини.

Косарі косять (2) а вітрець повіває,  
Шовкова трава зелененькая на косу налягає.

Шовкова трава зелененькая на косу налягає,  
Молодий жовняр (2) на ворон коню грає.

Молодий жовняр (2) на ворон коню грає,  
Молода вдова (2) й а з жалю умліває.

Кличе синонька (2): „йди сину громадити!“  
А синок каже (2): „я йду до коршми пити.“

Кличе вона го (2): „та йди копиці класти!“  
А синок каже (2): „я піду ляжу спати.“

### 8.

Ой там за горою та за кремінною,  
Не по правді жиє чоловік з женою.

Вона йому стелить білу постеленьку,  
А він їй готує дротяну нагайку.

Біла постеленька порохом припала,  
Дротяна нагайка біле тілце рвала.

Біла постеленька порохом присіла,  
Дротяна нагайка кровю обкипіла.

Ой мужу-ж мій, мужу, не бий меле дуже,  
В мене тіло біле, болить мене дуже!

Пусти мене мужу в вишневий садочок,  
Та най собі урву рожевий квіточок.

Взяла рожу-квітку тай вергла на воду:  
„Плини, плини, роже-квітко, аж до мого роду.

Плини, роже-квітко, плини по Дунаю,  
Як увидиш мою неньку, приплини до краю.“

Вийшла стара мати в Дунай воду брати,  
Як узріла рожу-квітку, то взяла плакати.

„Де-ж ти, роже-квітко, ту ся й об'явила  
Відай тебе моя донька й опустила?“



„Ти гадала, мати, що мя не згодуєш,  
Далась мене за нелюба, а тепер бануєш!

Ти гадала, мати, що мя ся не збудеш,  
Така прийде годинонька, ще плакати будеш.“

9.

Ой пушу я кониченька в саду,  
А сам піду к отцю на пораду.  
Отець мій по садочку ходить,  
За поводи кониченька водить,  
„Ой на, сину, коника, не гай ся,  
Щоб від того війська не зостав ся!“

Військо йде, хороговки мають.  
Попереду музиченьки грають.  
Ой пушу я кониченька в саду,  
А сам піду к неньці на пораду.  
Ненька моя по садочку ходить,  
На рученьках сорочечку носить.  
„Ой на сину, сорочечку, не гай ся,  
Щоб від того війська не зостав ся!“

Військо йде, хороговки мають,  
Попереду музиченьки грають.  
Ой пушу я кониченька в саду,  
А сам піду к милій на пораду.  
Мила моя по садочку ходить.  
На рученьках мале дитя носить.  
„Ой на, милий, дитину — загай ся,  
Щоб від того війська та й зостав ся.“

10.

Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким,  
Там орала дівчинонька воликом чорненьким.

Орала, орала не вміла гукати,  
Запросила козаченька на бандурці грати.

Козаченько грає, бровами моргає,  
Вража-ж його матір знає, на що він моргає?

Чи на мої воли, гей чи на корови,  
Чи на моє біле личко, чи на чорні брови.

Воли та корови усі поздыхають,  
Біле личко, чорні брови, повік не злиняють.

## 11.

Що-ж я буду бідний діяв,  
Що я жита не поїяв?  
Гречка ми ся не вродила,  
Долеж моя нещаслива!

Сусід оре, сусід сіє,  
У сусіда зеленіє;  
А у мене не орано,  
І нічого не сіяно.

У сусіда хата біла,  
У сусіда жінка мила;  
А у мене ні хатинки,  
Нема щастя, нема жінки.

За сусідом молодиці,  
За сусідом і вдовиці  
І дівчата поглядають,  
Всі сусіда поважають.

У сусіда обороги,  
У сусіда повні стоги;  
А у мене анї нивки  
Анї сіна стебелинки.

Піду межі ліси, гори,  
Піду межі темні бори,  
Тай там буду смерти ждати,  
На недолю нарікати.



## 12.

Ой летіла зазуленька, тай стала кувати;  
Зачекайте, добрі люди, щось маю сказати!  
Як я до вас повертала, гаї зеленіли,  
Сілам собі в темнім лісі, трохи відпочила.  
Загуділо, задудніло, я ся обернула,  
Таке диво побачила, щом ся аж забула:  
Аж свобода перед собов та панщину гнала;  
Загнала ю в дебри, ліси, щоби там пропала.  
А за нею пани бігли, зачали просити:  
„Вертай, вертай, панщинонько нема з відки жиги.“  
А панщина відповіла: „Я тому невинна,  
Самісьте мя відправляли, я вам була вірна.“  
„Ми не вмієм молотити, наші жінки жати,  
Ми не знаєм, як то тяжко на хліб працювати.“

## 13.

Сонце западає за високі гори,  
Товар повертає до своєї обори;  
Лиш я нещасний, без кута, без хати,  
Де голову склоню, не знати, не знати,

Лист гонен вітрами хоч колись спочине,  
А лодя водами берега досягне;  
Лиш я, дощ і бурю терплю бідолоха,  
Слота і погода, то мені однака.

Як голуб сивенький не верне до ночі,  
За ним друг миленький виглядає очі;  
Лиш мене нікому нема хоч вспінути...  
Довго-ж так на сьвітї в самотности бути?

Виджу, в супокою живуть другі люди,  
Красною весною дихають їх груди;  
Лише моє горе нігде не лишилось,  
Щоби хоть годинку серця не мутило.

14.

Ой закувала сива зазуленька  
Й у вишневому саду,  
Ой виправляла мати свого сина  
До цісаря на війну.

„Ой іди сину, любая дитино,  
Не довго ся завбавляй,  
Ой за рік за два, за неділь чотири  
До дому ся повертай“.

„Ой Панбіг знає, Панбіг то відає,  
Гей чи ся я й поверну,  
Ей щось я мій кінь, мій кінь вороненький  
Й у воротіх спотикнув.“

„Ой не бий сину коня в головоньку,  
Не буде ся спотикати,  
Ей не зрадь сину людської дитини,  
Не буде тя Бог карати.“

„Ой не бив жеж я коня в головоньку,  
Він ся таки й спотикав,  
Ой не зраджав я людської дитини,  
За що ж мене Бог скарав?“

15.

Гей, з-за гори, з-за крутої  
Орли вилітають;  
Не зазнала я роскоши —  
Вже літа минають!

Запрягайте коні в шори,  
Коні воронії,  
Доганяйте літа мої,  
Літа молодії.



Ой догнали літа мої  
На калиновім мості  
— Гей, вернігесь, літа мої,  
До мене хоч в гості!

— Не вернемось, не вернемось,  
Бо нема до кого:  
Та було нас шанувати,  
Як здоровля свого.

16.

„По дорозі жук, жук,  
По дорозі чорний,  
Подиви ся, дівчинонько,  
Який я моторний!  
І в кого я вдав ся!  
Хиба даси кому грошей,  
Щоб поженив ся!“

— „По дорозі галка,  
По дорозі чорна, —  
Подиви ся-ж козаченьку,  
Яка-ж я моторна!  
Яка-ж я моторна,  
Гнучка, чорнобрива, —  
Як побачиш то заплачеш,  
Що я вередлива!“

17.

На що мені чорні брови,  
На що карі очи,  
На що літа молодії,  
Веселі, дівочі?

Літа мої молодії  
Марно пропадають:

Очи плачуть, чорні брови  
Од вітру линяють;

Серце в'яне, нудить світом,  
Як пташка без волі:  
На щож мені краса моя,  
Коли нема долі?...

18.

Ой одна я, одна,  
Як билинонька в полі,  
Та не дав мені Бог  
А ні щастя, ні долі.

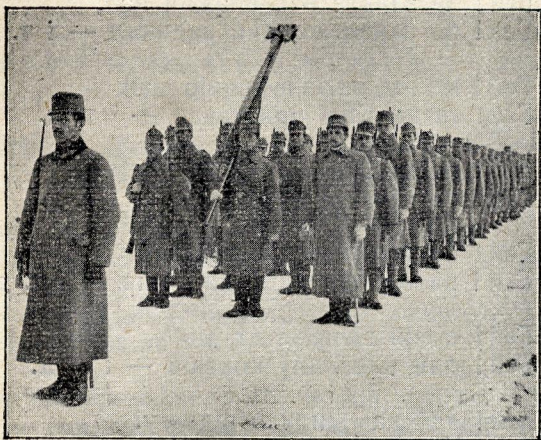
Тільки дав мені Бог  
Красу, карії очи —  
Та й ті виплакала  
В самотині дівочій.

А ні братика я,  
Ні сестрички не знала,  
Між чужими зросла...  
Та вже вянути стала...

Деж дружина моя,  
Де ви, добрії люде?  
Їх нема, — я сама,  
А дружини й не буде!







## СІЧОВІ, СОКІЛЬСЬКІ, СТРЕЛЕЦЬКІ.

### 1.

Гей! там на горі Січ іде,  
Гей! малиновий стяг несе,

Гей! малиновий, наше славне товариство  
Гей! машерує раз, два, три!

Гей! на переді кошовий  
Гей! як той орел степовий,

Гей! як той орел, наше славне товариство  
Гей! машерує раз, два, три!

Гей! а по заду осавул,  
Гей! твердий хлопець як той мур і т. д.

Гей! а по боках четарі,  
Гей! то сторожі огневі — і т. д.

Гей! отамане батьку наш,  
Гей! веди батьку в перед нас — і т. д.

Гей! не зальє нас вражий вал,  
Гей! бо з нас кождий радикал — і т. д.

Гей! молод хлопче, позір май  
Гей! та до Січи приставай — і т. д.

Гей! наша Січа дорога,  
Гей! як та мати всім одна — і т. д.

Гей! повій вітре з синих гір,  
Гей! на прапор наш, на топір — і т. д.

Гей! повій вітре зі степів,  
Гей! дай нам силу козаків — і т. д.

Гей! дай нам силу й відвагу,  
Гей! Україні на славу — і т. д.

## 2.

Соколи, Соколи, ставаймо в ряди!  
Нас поклик „бодрімось“ взиває.  
В здоровому тілі здорова душа,  
Де сила, там воля витає.

Як славно бувало козацькі сини  
Боролись до смерти загину,  
Боротись будемо Соколи всі ми,  
За Русь за сьвяту, Україну!

Лети-же, соколе, далеко в степи,  
У гори, луги, та лимани,  
Прапор наш сокільський високо неси,  
Під ним най народ вільний стане.  
Як славно бувало і т. д.

Разом-же, Соколи, ставаймо в ряди,  
У бій за прапором, гей сьміло,  
До праці для неньки у вічні часи,  
Несімо все душу і тіло.  
Як славно бувало і т. д.



З.

Ой зацвила черемшина, з неї цвіт приупав,  
Гей, гей ! з неї цвіт приупав.

Машерують козаченьки, бо такий приказ впав,  
Гей, гей ! Бо такий приказ впав.

Подиви ся, моя мамо, тай у ту квартиру,  
Спускає ся „Січ“ преславна з гори на долину.

А мій милий, чорнобривий в-сам-перед ступає,  
І ясною булавою на всі боки махає.

За ним славне товариство, як той мак, як той мак,  
Ніженьками вибиває в оден такт, в оден такт.

Межи ними пан хорунжий, хоругов як той цвіт,  
За нев підуть козаченьки аж за море на край сьвіт.

А преславний осавула чогось бров насупив,  
І козацькі свої вуса аж за вуха закрутив.

Ой ти славний осавуло, не сумуй, не сумуй !  
А із нами козаками погарцюй, погарцюй !

Ой ти славний осавуло, не владай ся в тугу,  
Вийде слава козацькая з Великого Лугу !

Лиш ставаймо, милі братя, в оден ряд, в оден ряд,  
І наперед поступаймо, анї кроку назад !

Переймім ся, милі братя, братським духом новим.  
І за наше право стіймо з огнем в груди сьвятим.

А пропадуть вороженьки, мов туман, мов туман,  
І хлоп руський в своїй земли стане пан, стане пан,

І засяє нова зоря на весь край, на весь край,  
І від Тиси до Кубаня стане рай, стане рай !

4.

Гей Січ іде,  
Красен мак цвите!  
Кому прикре наше діло,  
Нам воно сьвяте.

Гей Січ іде,  
Топірцями брень!  
Кому люба чорна пітьма,  
А нам ясний день.

Гей Січ іде,  
Мов пчола гуде...  
Разом руки, разом серця,  
І гаразд буде.

Гей Січ іде,  
Підківками брязь!  
В нашій хаті наша воля,  
А всім зайдам зась!

5.

Темна нічка над хатами,  
Свище вігер конарями.  
Пожар стріху продирає,  
Вігер іскри розсїває!  
Позір! Позір! Позір!

„Не лети огню, високо,  
Не стели ся так широко  
Нашу працю забираєш,  
Сїрий попіл нам лишаєш!“

Серце людям з болю рве ся,  
Поломїнь гуде, сьміє ся  
Тай жене в чужі обори,  
Жре стодоли і комори.



Ой, що тамки задзвеніло ?  
Та шож тамки згомоніло ?  
То Соколи в повнім кроці,  
Сьвітить їм топір при боці.

Швидко лізуть драбинками,  
Розривають жар гаками.  
Парить пожар руки, ноги,  
Не вступає ся з дороги.

А вітри му помагають,  
Димом очи набивають,  
Димом очи набивають,  
Головеньки розкидають.

„Трубка кличе, трубка каже,  
Зможемо тя, лютий враже !  
Ворога бють менші сили,  
Що ся разом получили !“

Стали хлопці ланцухами,  
Воду подають ведрами,  
Сикавкою мечуть струю  
В полومінь ту скаженую.

Струя скаче щораз висше,  
Поломінь паде все низше.  
Впав огонь вже, загибає,  
Соколятам ся кланяє :

„Перше міг я панувати,  
Нині мушу загибати.  
Страшив все я гори, доли,  
Побідили мя Соколи !“

„Ми, Соколи, Русь бороним,  
Від огню сї хороним,  
Як огонь нас не змагає,  
Жаден ворог не злякає.

Наші руки, наші груди  
Здусять вражу напасть всюди  
Тай Русь Україну рідну  
Зробим сильну і свободну!“

6.

У Січи! у Січи! гуртуймось брати,  
Най слава козацька востане,  
Най клич наш побудить дрімучі хати,  
Взиває зривати кайдани.

Боролись завзято колись-то діди,  
Кістками степи укривали,  
В кітлах розжарених палились они,  
На палях у Турка конали.

До бою! до бою! зве поклик і нас,  
Та не на рушниці, шаблюки.  
Інакша днесь збруя, інакший бо час,  
В нас збруя просьвіти і злуки.

Доволі сварались колись-то діди.  
Пора нам єднати ся нині,  
Лиш в лучности сильні добудуть сини,  
І волі і щастя Вкраїні.

Гей хлопці молодці! як мур всі тверді,  
Погляньте на стяг наш там горі:  
„Усі за одного, оден за усі!“  
Сіє на нашім прапорі.

Доволі ходили в ярмах вже діди,  
Доволі згинати й нам спину,  
Лиш сьмілим завзятем поставлять сини  
Вільну, самостійну Вкраїну!

7.

На улиці сурма грає, (2 р.)  
Гей! то Січ в похід виступає (2 р.)



Пусти мене моя мати (2 р.)  
Гей! та за Січев вандрувати. (2 р.)

Буду тобі день орати,  
День орати, день косити,  
Гей! три дні ціпом молотити. (2 р.)

Літа орел небесами (2 р.)  
Гей! та над нами козаками (2 р.)

Гей! ти орле, ти соколе, (2 р.)  
Гей! поведи нас в чисте поле. (2 р.)

За Русь нашу Україну (2 р.)  
Гей! мем боротись до загину. (2 р.)

Буйний вітер повіває (2 р.)  
Гей! там „Січ“ вправи відбуває. (2 р.)

А гаката подуріла (2 р.)  
Гей! як червоні ленти вздріла. (2 р.)

Ми ся братя, не лякаймо (2 р.)  
Гей в товариство ся єднаймо. (2 р.)

В товаристві тая сила, (2 р.)  
Гей! що гакату ме дусила. (2 р.)

Не будем їх виганяти, (2 р.)  
Гей! самі будуть утікати. (2 р.)

Руські хлопці радикали, (2 р.)  
Гей! „Січ“ козацьку заснували. (2 р.)

В кождім селі на Підгірю (2 р.)  
Гей! Наша слава ходить в пірю. (2 р.)

Кождий хлопець, як та перла, (2 р.)  
Гей! та співає „Ще не вмерла“. (2 р.)

В.

Гей пробуди ся батьку наш Дніпре,  
Завзятте в наших серцях най кріпне,  
Розлий ся громом по всіх степах;  
Ми йдем до бою в дружних рядах!  
Пірвем кайдани і ті пута  
Шо нас вяжуть вже стільки літ;  
Не здавить духа сила люта,  
Хто „Сокіл“, той бодрись! в перід!

Віри прапор над нами сияє,  
Надія сили нам додає;  
Любов нас всіх у ряди єднає,  
А в бій Сокіл вже нас поведе!  
Пірвем кайдани і т. д.

Гей! в гору серця, а грудь при груди,  
Сокіл збигає нас у ряди.  
Прийми Україно нашії труди,  
Борцям витязям благослови!  
Пірвем кайдани і т. д.

З.

Сурма грає в ряд ставай!  
Червоніє ленти цьвіт,  
Позір молод хлопче май!  
В право! в ліво! Січ в похід

Машерують, піснь лунає,  
Підоймає в жилах кров,  
В такт оден всім серце грає,  
Спільна думка морщить бров.

Вють ся наче довгий змії,  
Курень в похід! крок держи!  
Мов герої йдуть на бій  
Та не крови не з людьми.



Як ударить дзвін в тривогу,  
Як затліє стріха хат,  
Линуть хлопці на підмогу  
Чи там ворог чи там брат.

Наче в танець Січовик  
У огнисту скаче піч,  
Бо до жару з діда звук,  
Бо страху не знає „Січ“.

А за труд свій за посв'яту  
Лаврів слави не беруть,  
Бо найкращу дасть їм плату  
Власне серце, власна груди.

## 10.

Поставали козаченьки  
Довгими рядами,  
Загрімилі сурми, труби  
На бій з ворогами.

А як ішли козаченьки  
До славного бою,  
Зашуміли всі прапори  
Їм над головою!

А як в бій йшли волі слави  
Славно добувати,  
Присягали краще згинуть,  
А стяг не віддати!

Присягали за Вкраїну  
Житє положити.  
І кайдани ворожії  
З матери здоймити!

Пішли в похід козаченьки  
Тільки стяг ще мріє,  
А за ними буйний вітер  
По могилах віє.

11.

Наша Січ нам — рідна мати,  
А убогий край — наш батько,  
Ми придбать їм волі хочем  
І осьвіти й сил багацько...

Наш народ братерство любить.  
Вбогим він за оборонця,  
Сповнен віри він сьвятої  
В царство правди, царство сонця!

12.

Гей молодь вкраїнська  
Під прапором стань,  
Спини люту бурю  
На будуче глянь.

Насталь свого духа  
І в огонь жени,  
У бй за Вкраїну  
З ворогами йди.

Під стяг малиновий  
У ряд січовий,  
Ставай сьміло й бодро  
Хлопче молодий.

До Січи гуртуй ся  
І у Січи будь.  
За рідну Вкраїну  
Настав свою грудь.

Бо лише у Січи  
Ти правду знайдеш,  
І сьміливим кроком  
Наперед пійдеш.



## 13.

Гей та вставаймо руськїї люди,  
З сну вікового будім ся,  
Лїпше зітхнесь нам, гірше не буде,  
На людий других дивім ся.

Встаньте старії, встаньте і діти,  
Встань, хто вкраїнську кров має!  
Годї в дрімотї й нинї сидїти  
Як нас весь сьвіт висьміває!..

Гей, вже полудне, сонце аж просить,  
В полумях вся Русь сьвятая...  
Працю мужицьку вітер розносить,  
Іскрами сипле й метає!..

Гей, та не даймо Руси горїти,  
Рідну вратуймо хоч стріху,  
Щоб нам зі встиду не паленїти  
Всїм ворогам на потїху...

Гей, та ратуймо власную долю  
Маймо хоч дрібку сумлїня,  
Щоб не конали в студени й болю  
Ріднїї нам поколїня.

Можна огонь ще братя вгасити  
Лиш всї гуртуймось у „Сїчи“,  
Хлїба не будем тодї просити  
І сьміло всїм глянем у вічи...

Шкода значная, хоч не така ще,  
Щоб нам єї не відбити.  
Будучність наша, заживем краще,  
Тра лиш хотїти й робити...

Гей, розбудїть ся, в ряди ставаймо,  
Хай з нас не бракне нїкого,  
„Сїчи“ усюди та закладаймо  
Боронїм добра свого. —

14.

Нумо брять, поки час  
Закладаймо Січ у нас!  
Щоб і з нашого села  
Всяка нужда утекла!  
Щоб з села, щоб з села  
Всяка нужда утекла!

Бо найкрасша нині річ  
Закладати всюди Січ,  
Перед нею має страх  
Хитрий звір і гордий птах.

Січ нам силу тіла дасть,  
В своїй хаті свою власть,  
На погибель ворогам  
А на славу Русинам!  
Ой нам, нам! Ой нам, нам!  
Невмиручим Русинам!

Січ хоронить від огню  
Руську хату і сімю,  
І рознесе сьвітла луч  
Від Карпат аж поза Збруч.  
Сьвітла луч, сьвітла луч  
Від Карпат аж поза Збруч!

Січ розжене темно ту,  
Запануєм там і ту,  
Як лиш єдність злучить нас,  
То настане волі час.  
Бо вже час! Бо вже час.  
Щоб настала воля в нас!

В нас є сила, лише спить,  
Натерпілись ми досить:  
Пробудім ю з сего сну,  
А поборем всю біду!  
Ой ду, ду! Ой ду, ду!  
А поборем всю біду!



Най нас згорне всіх любов  
Під Січову хоругов!  
З нею підем і в огонь  
В темну нічку, в білий день!  
Гень, гень, гень! І в огонь!  
В темну нічку, в білий день!

## 15.

Бють лїтаври гучні! Ясні сурми гремлять!  
Іде Січ, грають полки як море!  
Буньчуки піднялись, хоругви шамотять...  
Січ іде... Січ іде... Січ іде з Чорногори —  
Україна встає! Україна гуде —  
Іде Січ і клекоче як море!

Довбуш трубить з верхів: Зруйнував цар нам Січ —  
Ми втекли в сині гори з трубою...  
Двісті лїт спали ми — стрепенула ся ніч,  
Ми зірвались і трубим: до бою!  
Січ іде... Січ іде...

В нашій Січі давні Запорожці встають,  
Голос труб кличе: в лави ставати!  
Ми стаєм, в бій підем! Перші стріли гудуть,  
Заревуть в Україні гармати!  
Січ іде... Січ іде...

На нас дивлять ся всі: наш Хмельницький Богдан,  
Дорошенко, Мазепа, Виговський...  
Всі гетьмани за нас! всі криваві від ран  
Гей кати! і ти, царю московський!  
Січ іде... Січ іде... Січ іде з Чорногори,  
Україна встає! Україна гуде...  
Україна клекоче як море!....

## 16.

Гей у лузі червона калина похилила ся,  
Чогось наша славна Україна зажурила ся.

А ми тую червону калину підіймемо,  
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо.

Машерують наші добровольці на кровавий лан,  
Визволяти братів Українців з московських кайдан.  
А ми наших братів Українців визволимо,  
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо.

Гей у поли ярої пшенички золотистий лан,  
Розпочали Стрільці Українські з Москалями тан.  
А ми тую яру пшеничку ізберемо,  
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо.

Як повіє буйнесенький вітер з широких степів,  
То прославить по всій Україні Січових Стрільців.  
А ми тую стрілецьку славу збережемо,  
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо.

## 17.

Видиш, брате мій,  
Товаришу мій:  
Відлітають сірим шнурком  
Журавлі в вирій.

Кличуть: кру! кру! кру!  
В чужині умру, —  
Заки море перелечу,  
Крилечка зітру.

Мерехтить в очах  
Безконечний шлях,  
Гине, гине в синіх хмарах  
Слід по журавлях.

## 18.

А хто хоче у запічок,  
А ми хочем в поле  
Заглядати смерти в очі  
І жити на волі — Гей — гей.



А хто має ту відвагу  
В наші ряди стати,  
Той у світі, що захоче,  
Буде здобувати.

А наш сотник малий ростом,  
Великий розумом,  
Троха сварить, троха гладить,  
Бо нас передумав.

А наш четар працьовитий,  
Не гордий на ковнір,  
Лише дбає щоб з нас кожний  
Зістав добрий жовнір.

Ой як крикнув пан отаман,  
А ми всі прибули,  
Не жури ся, Україно,  
Сини не забули.

Україно, Україно,  
Ми вже за горами,  
Утікає ворог лютий  
Перед бунчуками.

Слава тобі, отамане,  
Слава Україні,  
В тебе слово, у нас послух  
І ми самостійні.

Веди, батьку — отамане,  
На ворога в поле,  
Заглянути смерті в очі  
І жити на волі...

19.

Попереду сотник іде,  
Раз, два, три...  
Він до пекла з нами піде,  
Раз, два, три,

Бо він хлопець як сметана,  
Має рангу капітана,  
Раз, два, раз два, раз, два, три...

Гей, ви Стрільці Січовії,  
Раз, два, три...  
Ваших дівчат серце мліє.  
Раз, два, три...  
Та ви на се не зважаєте,  
Лиш все вперед поступайте —  
Раз, два, раз, два, раз, два три...

## 20.

Їхав Стрілець на війноньку,  
Прощав свою дівчиноньку:  
Прощай, дівчино, прощай, єдина,  
Я йду в чужу сторононьку...

Подай хустину, дівчино,  
Бо може в полі загину;  
Прикриють очі темної ночі,  
Як ляжу сам у могилу...

А злії люди на силу  
Взяли нещасну дівчину...  
А в чистім полі гнеть ся тополя  
Та на стрілецьку могилу...

## 21.

Ой видно село, широке село під горою,  
Ой там ідуть Стрільці, Січові Стрільці до бою.  
Іде, іде військо крізь широке поле,  
Хлопці-ж бо то, хлопці, як соколи...  
Ха ха, ха ха, ха ха, ха ха, гей!  
Дівчино, рибчино, чорнобривко моя,  
Вийди, вийди, вийди. вийди чим скорше до вікна!  
Хлопці-ж бо то, хлопці, як соколи!...



Ой видно село, широке село під горою,  
Ой там ідуть Стрільці, Січовії Стрільці до бою.  
Поперед ідуть старші отамани,  
Хто охоту має, най йде з нами...  
Ха ха, ха ха, ха ха, ха ха, гей!  
Дівчино рибчино, чорнобривко моя,  
Вийди, вийди, вийди, вийди чим скорше до вікна  
Хто охоту має, най йде з нами!

Ой видно село, широке, село під горою.  
Ой там ідуть Стрільці, Січовії Стрільці до бою.  
А хто піде з нами буде славу мати  
Ми йдем за Україну воювати!  
Ха ха, ха ха, ха ха, ха ха, гей!  
Дівчино рибчино, чорнобривко моя,  
Вийди, вийди, вийди, вийди чим скорше до вікна!  
Ми йдем за Україну воювати!

## 22.

Питаєть ся вітер смерти,  
Кому треба нині вмерти?  
Гей, гей, гей, гей!  
Кому треба нині вмерти?

Треба вмерти молодцєви,  
Та Січовому Стрільцєви.  
Гей, гей, гей, гей!  
Та Січовому Стрільцєви.

Треба вмерти — спочивати  
Воскресення — Волї ждати.  
Гей, гей, гей, гей!  
Воскресення — Волї ждати.

## 23.

Ой впав Стрілець у край зруба,  
Коло зломаного дуба —  
І не встане вже.  
Йшов до бою по півночі,  
Смерть закрила йому очі  
Від трьох куль на все.

І хто йому заспіває?  
І хто його поховає?  
Хиба вітер, сніг.  
Ой за тебе рідний краю  
Наші Стрільці умирають —  
І він теж поліг.

## 24.

Ой зза гори чорна хмара стала  
То не хмара — московська навала,  
То не хмара — московська навала  
Від арматів земля застогнала !

Ой збирайтесь хлопці молодії,  
Ой збирайтесь орли степовії,  
Ой збирайтесь хлопці молодії,  
Ой збирайтесь Стрільці Січовії !

Та підемо горами, ярами  
Гей будемо бить ся з Москалями,  
Та покинем неньку тай дівчину,  
Та за нашу славу Україну !

Гей на горі чорна хмара стала  
По всім світу йде стрілецька слава,  
Не журімося, що станеть ся з нами  
По переду їдуть отамани !

По переду їдуть отамана,  
А по заду бють у барабани !

## 25.

Ми не кинем зброї своєї.  
Наше військо сьмієть ся, бючись,  
Наше військо в боях бенкетує,  
Наше військо вмира, сьміючись !

Ми не зложим червоного стягу,  
Кров червона із нас пролилась...  
Власну кров ми ворожою змиєм,  
Острі коси залізні у нас !



Ми не підем з кровавого бою :  
Наші друзі по тюрмах гниють,  
Наші друзі в Сибіру конають, —  
Ми назад їм проложимо путь.

Ми не кинем боротись за волю :  
Наші братя упали в борні,  
Їхня кров ще горяча на ранах  
Їхні рани горять ще в огні.

Ми не зложим зброї своєї...  
Дужі в нас і бажання і гнів,  
Ми здобудемо землю і волю,  
І загоїмо рани віків.

Ми не підем з кровавого бою :  
Наше військо сьмієть ся, бючись,  
Наше військо в боях бенкетує  
І від куль умира, сьміючись !...

## 26.

Грають труби над Дністром,  
Кров жива пливе руслом,  
Славні Стрільці Січовії  
Ворогам несуть погром!  
Гей, гей, гей, гей! — Москалям несуть погром,  
Смерть — погром!

Понад Волинь грім гремить,  
Галич вільний гомонить,  
Гей! Колиж озветь ся Київ?...  
Дніпро кровю зашумить?!  
Гей, гей, гей, гей! Дніпро море зчервонить..  
Зчервонить!

Ой, заграє в Лаврі дзвін  
Радісно в цілий розгін...  
І воскресне Україна  
Від хвиль Сяну аж по Дін!  
Гей, гей, гей, гей! Аж до моря, аж по Дін,  
Аж по Дін!

В крови Велить підросте,  
Сила духа розцвіте,  
І заблісне над народом  
Волі сяєво сьвяте!  
Гей, гей, гей, гей! Щастя сонце золоте!  
Золоте!





# ЗМІСТ.

---

## Патріотичні і політичні.

|                                                       | стор. |
|-------------------------------------------------------|-------|
| 1. Ще не вмерла Україна і слава і воля . . . . .      | 1     |
| 2. Не пора, не пора, не пора . . . . .                | 2     |
| 3. Ми гайдамаки, вічно однакі . . . . .               | 2     |
| 4. Вперед, вперед, сини родини . . . . .              | 3     |
| 5. Коли Україна борбу розпочала . . . . .             | 4     |
| 6. Гей-же до бою, браця за волю . . . . .             | 5     |
| 7. Шалійте, шалійте, скажені кати . . . . .           | 6     |
| 8. Сьміло, други! Не теряйте . . . . .                | 7     |
| 9. Кати навикли поливати . . . . .                    | 7     |
| 10. Ви жертвою в бою нерівнім лягли . . . . .         | 8     |
| 11. Не миритись милі братя . . . . .                  | 9     |
| 12. Верховино, сьвітку ти наш . . . . .               | 10    |
| 13. Родимий краю, село родиме . . . . .               | 11    |
| 14. Тихий Дунаю, зелений гаю . . . . .                | 11    |
| 15. Я в чужині загибаю . . . . .                      | 12    |
| 16. Розвивай ся, ти високий дубе . . . . .            | 13    |
| 17. Наша славна Україна . . . . .                     | 14    |
| 18. Гей! там дівтора руська йде . . . . .             | 15    |
| 19. Хто живий уставай, меч на плуг прокувай . . . . . | 15    |
| 20. Боже великий єдиний, Русь Україну храни . . . . . | 16    |
| 21. Боже на землю нашу поглянь . . . . .              | 16    |

## Історичні.

|                                                             |    |
|-------------------------------------------------------------|----|
| 1. Гей на горі там женці жнуть . . . . .                    | 17 |
| 2. Ой Морозе, Морозеньку, ти преславний<br>козаче . . . . . | 18 |

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| 3. Ой не гаразд, Запорожці, не гаразд вчинили . . . . . | 18 |
| 4. Гей не знав козак, та не знав Супрун . . . . .       | 19 |
| 5. Ой щож бо то за ворон . . . . .                      | 20 |
| 6. Ле Дніпро наш котить хвилі . . . . .                 | 20 |
| 7. Максим козак Залізник . . . . .                      | 21 |
| 8. Гей Богдане, наш пане . . . . .                      | 22 |
| 9. Ой з за гори чорна хмара стала . . . . .             | 22 |
| 10. Зажурилась Україна, що нігде прожити . . . . .      | 23 |
| 11. Ой деж ваші, славні Запорожці . . . . .             | 23 |
| 12. Ой ішли наші славні Запорожці . . . . .             | 24 |
| 13. Ой з-за гори, з за лимана . . . . .                 | 25 |
| 14. Вже більше літ двіста як козак в неволі . . . . .   | 26 |
| 15. Ой став пугач на могилі . . . . .                   | 27 |
| 16. У містечку Богуславку . . . . .                     | 27 |
| 17. Ой, не Байда мед горілочку . . . . .                | 29 |
| 18. Гомін, гомін по діброві . . . . .                   | 30 |
| 19. Гей хвалив ся та козак Швачка . . . . .             | 31 |

## Станові.

### а) козацькі.

|                                                    |    |
|----------------------------------------------------|----|
| 1. Гей гук мати, гук . . . . .                     | 33 |
| 2. Засвітали козаченьки . . . . .                  | 34 |
| 3. Ой у полі жито . . . . .                        | 35 |
| 4. Не жур мене, моя мати . . . . .                 | 35 |
| 5. Стоїть явір над водою . . . . .                 | 36 |
| 6. Ой запив козак, запив . . . . .                 | 37 |
| 7. Козак пана не знав з віка . . . . .             | 38 |
| 8. Пою коня при Дунаю . . . . .                    | 38 |
| 9. Серед поля широкого . . . . .                   | 39 |
| 10. Гей козаче в ім'я Бога . . . . .               | 40 |
| 11. Розлили ся круті береженьки . . . . .          | 41 |
| 12. Ой біда, біда, чайці не бозі . . . . .         | 41 |
| 13. Ой три літа, три неділі . . . . .              | 43 |
| 14. Ой на горі огонь горить . . . . .              | 43 |
| 15. Пливе човен, води повен . . . . .              | 44 |
| 16. Ой краще, краще та чорненський ворон . . . . . | 45 |
| 17. Гей, ну, хлопці, до зброї . . . . .            | 45 |



**б) чумацькі.**

стор.

|                                               |    |
|-----------------------------------------------|----|
| 1. Гуляв чумак на риночку . . . . .           | 47 |
| 2. Гей чумаче, чумаче . . . . .               | 48 |
| 3. Ой не стели ся хрещатий барвінку . . . . . | 49 |
| 4. Ой ходив чумак сім рік по Дону . . . . .   | 49 |
| 5. Ой у поли два явори . . . . .              | 50 |
| 6. Ой у полі криниченька . . . . .            | 51 |
| 7. Ой по горах сніги лежать . . . . .         | 52 |

**в) бурлацькі.**

|                                             |    |
|---------------------------------------------|----|
| 1. Ой наступила та чорна хмара . . . . .    | 53 |
| 2. Журю-ж моя журю . . . . .                | 53 |
| 3. Стоїть коршма над болотом . . . . .      | 55 |
| 4. Ой нема то так нікому . . . . .          | 56 |
| 5. Забіліли сніги, заболіло тіло . . . . .  | 58 |
| 6. Ой не шуми луже, дібровою дуже . . . . . | 59 |
| 7. Ой, бре море, бре! . . . . .             | 59 |

**г) опришківські.**

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| 1. Гей братя опришки! долійте горівки! . . . . . | 61 |
| 2. Ой по під гай зелененький . . . . .           | 62 |
| 3. Повернув ся я з Сибіру . . . . .              | 63 |

**д) побутові.**

|                                                      |    |
|------------------------------------------------------|----|
| 1. Чорна ріля ізорана, гей, гей! . . . . .           | 65 |
| 2. Ми в луг підем всі з косами . . . . .             | 65 |
| 3. Ой ізза гори, та буйвий вітер віє . . . . .       | 66 |
| 4. Кажуть люди, щом щаслива . . . . .                | 67 |
| 5. Стоїть гора високая . . . . .                     | 67 |
| 6. Ой вербо, в рбо та кучерява . . . . .             | 68 |
| 7. Зажурила ся бідная удовонька . . . . .            | 69 |
| 8. Ой там за горою та за кременною . . . . .         | 70 |
| 9. Ой пушу я кониченька в саду . . . . .             | 71 |
| 10. Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким . . . . .    | 71 |
| 11. Що ж я буду бідний діяв . . . . .                | 72 |
| 12. Ой летіла зазуленька, тай стала кувати . . . . . | 73 |
| 13. Сонце западає за високі гори . . . . .           | 74 |
| 14. Ой закувала сива зазуленька . . . . .            | 74 |

|                                           |    |
|-------------------------------------------|----|
| 15. Гей, з-за гори, з-за крутої . . . . . | 74 |
| 16. По дорозі жук, жук . . . . .          | 75 |
| 17. На що мені чорні брови . . . . .      | 75 |
| 18. Ой одна я, одна . . . . .             | 76 |

### Січові, Сокільські, Стрілецькі.

|                                                      |    |
|------------------------------------------------------|----|
| 1. Гей! там на горі Січ іде . . . . .                | 77 |
| 2. Соколи, Соколи, ставаймо в ряди . . . . .         | 78 |
| 3. Ой зацвила черемшина з неї цвіт приунав . . . . . | 79 |
| 4. Гей Січ іде . . . . .                             | 80 |
| 5. Темна нічка над хатами . . . . .                  | 80 |
| 6. У Січи! у Січи! гуртуймося брати . . . . .        | 82 |
| 7. На улии сурма грає . . . . .                      | 82 |
| 8. Гей пробуди ся батьку наш Дніпре . . . . .        | 84 |
| 9. Сурма грає в ряд ставай! . . . . .                | 84 |
| 10. Поставали козаченьки . . . . .                   | 85 |
| 11. Наша Січ нам — рідна мати . . . . .              | 86 |
| 12. Гей молодь українська . . . . .                  | 86 |
| 13. Гей та вставаймо руськії люди . . . . .          | 87 |
| 14. Нумо братя, поки час . . . . .                   | 88 |
| 15. Бють літаври гучні! . . . . .                    | 89 |
| 16. Гей у лузі червона калина похилилася . . . . .   | 89 |
| 17. Видиш, брате мій . . . . .                       | 90 |
| 18. А хто хоче у зачілок . . . . .                   | 90 |
| 19. Попереду сотник іде . . . . .                    | 91 |
| 20. Іхав Стрілець на війновьку . . . . .             | 92 |
| 21. Ой видно село, широке село . . . . .             | 92 |
| 22. Питаєть ся вітер смерти . . . . .                | 93 |
| 23. Ой впав Стрілець у край зруба . . . . .          | 93 |
| 24. Ой зза гори чорна хмара стала . . . . .          | 94 |
| 25. Ми не кинем зброї своєї . . . . .                | 94 |
| 26. Грають труби над Дністром . . . . .              | 95 |









1,08 (1987)

р  
л 6856



Ціна 1.20 коп.